

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ  
ІХ СКЛИКАННЯ  
ТРИНАДЦЯТА СЕСІЯ

# БЮЛЕТЕНЬ №1

Частина тридцять друга

Стенограма пленарного засідання  
3 червня 2025 року

Київ 2025

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ  
ІХ СКЛИКАННЯ

ТРИНАДЦЯТА СЕСІЯ

БЮЛЕТЕНЬ №1

Частина тридцять друга

*Стенограма пленарного засідання  
3 червня 2025 року*

Головне управління документального забезпечення  
Апарату Верховної Ради України

## ЗМІСТ

Засідання перше  
(Вівторок, 3 червня 2025 року)

Частина тридцять друга

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |       |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| Виступи уповноважених представників депутатських фракцій і груп                                                                                                                                                                                                                                                                           | ...7  |
| Голосування пропозиції про представлення Верховній Раді України двох додаткових угод, укладених між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки в рамках ратифікованої Верховною Радою України Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про створення Американсько-Українського інвестиційного фонду відбудови | ...14 |
| Голосування пропозиції про запрошення на пленарне засідання Верховної Ради України Першого віце-прем'єр-міністра України – міністра економіки України Свириденко Ю.А. для надання інформації                                                                                                                                              | ...15 |
| Заява депутатської групи «Довіра»                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | ...15 |
| Оголошення запитів народних депутатів України                                                                                                                                                                                                                                                                                             | ...16 |
| Прийняття рішення про запрошення на пленарне засідання Верховної Ради України міністра фінансів України Марченка С.М. для надання інформації                                                                                                                                                                                              | ...21 |
| Голосування пропозиції про запрошення на пленарне засідання Верховної Ради України міністра енергетики України Галуценка Г.В. для надання інформації                                                                                                                                                                                      | ...22 |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |       |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| Проведення сигнального голосування для прогнозування<br>результатів розгляду питань порядку денного                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | ...23 |
| Прийняття в першому читанні за основу з доопрацюванням<br>положень відповідно до частини першої статті 116<br>Регламенту Верховної Ради України проекту Закону України<br>«Про Військового омбудсмана»                                                                                                                                                                                                                              | ...23 |
| Прийняття в першому читанні за основу проекту Закону України<br>«Про внесення змін до Кримінального кодексу України<br>і Кримінального процесуального кодексу України<br>та Закону України «Про санкції» щодо встановлення<br>відповідальності за порушення спеціальних економічних<br>та інших обмежувальних заходів (санкцій)»                                                                                                    | ...30 |
| Прийняття в першому читанні за основу з доопрацюванням<br>положень відповідно до частини першої статті 116<br>Регламенту Верховної Ради України та скороченням<br>наполовину строку підготовки до другого читання<br>проекту Закону України «Про внесення змін до Закону<br>України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів<br>України щодо удосконалення декларацій доброчесності<br>суддів та родинних зв'язків судді» | ...36 |
| Прийняття в першому читанні за основу проекту Закону України<br>«Про утворення Спеціалізованого окружного<br>адміністративного суду, Спеціалізованого<br>апеляційного адміністративного суду»                                                                                                                                                                                                                                       | ...42 |
| Заява депутатської фракції політичної партії<br>Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | ...47 |
| Внесення змін до деяких законодавчих актів України<br>щодо розвитку фінансової інклюзії в Україні                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ...48 |

Прийняття Закону України «Про факторинг» ...58

Розгляд проекту Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реалізації Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про створення Американсько-Українського інвестиційного фонду відбудови» ...65

[Результати поіменного голосування](#)

## ЗАСІДАННЯ ПЕРШЕ

*Зал засідань Верховної Ради України  
3 червня 2025 року, 11 година 15 хвилин  
(Після перерви)*

Веде засідання Голова Верховної Ради України  
**СТЕФАНЧУК Р.О.**

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Шановні колеги, прошу запросити народних депутатів до залу, через пару хвилин починатимемо, вірніше, продовжуватимемо наше пленарне засідання.

Слава Україні!

Шановні народні депутати, відповідно до прийнятої нами Постанови «Про деякі питання організації роботи Верховної Ради України дев'ятого скликання в умовах дії воєнного стану» сьогодні ми продовжуємо наше пленарне засідання.

Шановні колеги, звертаю вашу увагу, що згідно з прийнятою Верховною Радою України постановою усі присутні на пленарному засіданні не повинні поширювати інформації щодо його початку, перебігу та прийнятих у парламенті рішень раніше ніж через годину після оголошення перерви у пленарному засіданні. Прошу всіх колег неухильно дотримуватися прийнятого українським парламентом рішення та відповідально поставитися до забезпечення безпеки єдиного законодавчого органу нашої держави.

Шановні колеги, у разі повітряної тривоги буде оголошено перерву в пленарному засіданні, і ми всі маємо перейти до безпечних місць відповідно до схеми укриття.

Шановні колеги, сьогодні день народження у нашого колеги народного депутата України Максима Васильовича Павлюка, фракція «Слуга народу». Давайте привітаємо нашого колегу, побажаємо йому міцного здоров'я, наснаги та плідної професійної діяльності в ім'я України (*Оплески*).

Шановні народні депутати, за парламентською традицією пропоную розпочати роботу з виконання Державного Гімну України.

*(Лунає Державний Гімн України).*

Шановні колеги! Триває дванадцятий рік російської агресії проти України, понад три із них ми протистоїмо повномасштабному вторгненню, яке щодня випробовує нашу силу, витримку та єдність, і залишаємося незламними у боротьбі за суверенітет, незалежність і майбутнє нашої держави.

Сили безпеки і оборони України щодня демонструють героїзм, мужність і самопожертву в ім'я свободи. Ми з глибокою вдячністю схиляємо голови перед подвигом кожного і кожної, хто став на захист Батьківщини.

Дозвольте від імені парламенту висловити окрему подяку Службі безпеки України, її очільнику та всім, хто був причетний до блискучо проведеної надскладної, високоінтелектуальної операції в тилу ворога, спрямованої на знищення воєнного потенціалу агресора (*Оплески*). Це та сила, що втілює міць, захищає, веде вперед і надихає.

Шановні колеги, минулого тижня ми отримали сумну звістку про непоправну втрату. Передчасно пішов із життя наш колега народний депутат України дев'ятого скликання, відомий журналіст, принциповий політик і відданий патріот Сергій Федорович Швець. Висловлюємо щирі співчуття його родині, рідним і близьким.

Прошу хвилиною мовчання вшанувати світлу пам'ять нашого колеги, а також усіх полеглих захисників і захисниць, цивільних громадян, зокрема дітей, які стали невинними жертвами російської агресії.

(*Хвилина мовчання*).

Дякую. Прошу сідати.

Шановні народні депутати, на засіданні Погоджувальної ради ми домовилися надати кожному уповноваженому представнику депутатських фракцій і груп до 3 хвилин для виступу.

Прошу представників депутатських фракцій і груп записатися на виступи.

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **КОРНІЄНКО О.С.**

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Зінкевич Яна, фракція «Європейська солідарність». Вікторія Сюмар. Будь ласка.

**СЮМАР В.П.,** голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань антикорупційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Шановні колеги, говоритиму про те, про що навряд чи хтось ще в цьому залі заговорить, але тим не менше. Коли у 2019 році в Україну в'їхав Портнов, то був класичний реванш. Я, до речі, була тоді зі студентами Київського національного університету, які прийшли, аби заблокувати його призначення – вдумайтесь! – почесним професором кафедри конституційного права. Але поза всіма протестами і його заявами про те, що він повернувся саме помститися Майдану, його рука, яка писала газові контракти з росією, Харківські угоди та «закони 16 січня», чомусь знадобилася новій владі. Напевно, сподобався почерк.

Про смерть Портнова наш марафон мовчить, як і російські медіа про знищення стратегічної авіації. Чому? Тому що вбито не просто заступника голови Адміністрації Президента за часів Януковича (це застаріла інформація), а одного із п'яти-шести менеджерів. Ну, так, бодай, виглядає. Злочинним спрутом у судах і правоохоронних органах Портнов керував не від свого імені. Після Революції Гідності він був ніхто, мандатом, який йому видали на вулиці Банковій.

Нині Портнов мертвий, але справа його жива. У порядку денному на сьогодні є законопроект [№ 13165-2](#) про захист «зашкварених» суддів, яким влада фактично пробує після смерті Портнова підгребти під себе його людей, аби потім так само «беспредельно» і поза законом гарантувати для себе судові рішення. Творцям таких інструментів я радила б подумати про кінець Портнова.

Єдиний вихід зараз – створена ним система має бути знищена. Але вона не буде розслідувати сама себе. Це може зробити лише український парламент. Ось чому ми наполягаємо на створенні тимчасової слідчої комісії, зареєстрували відповідний проект постанови.

Питань безліч. Чому Портнов повернувся в 2019 році? Чому людина з таким бекграундом у бані Януковича отримала відразу державну охорону? Про які домовленості це свідчить? Як сталося, що Портнов не просто повернувся, його соратники опинилися на ключових посадах у судовій системі країни? Хто на Банковій забезпечував їхні призначення? Хто дозволив Портнову знову запустити в Україні маховик репресій проти майданівців, журналістів, опозиції? За інформацією розслідувачів, Портнов мав зв'язки із спецслужбами російської федерації. Це практично доведені речі. Чи СБУ порушувала проти нього справу за статтею «Державна зрада»? І, нарешті, з ким із представників Офісу Президента Портнов зустрічався за кілька днів до своєї ліквідації в Іспанії? Хто і про що говорив з цією людиною?

Веде засідання Голова Верховної Ради України  
**СТЕФАНЧУК Р.О.**

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Слово надається народній депутатці Скороход Анні Костянтинівні, група «Партія «За майбутнє».

**СКОРОХОД А.К.,** *член Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (одномандатний виборчий округ № 93, Київська область, політична партія «Слуга народу»).* Шановні колеги, я дуже рідко з цієї трибуни висловлюю комусь похвалу, але, думаю, сьогодні, ми маємо стоячи аплодувати Службі безпеки України за неймовірну операцію, проведену на території, в глибині, рф (*Оплески*). Троянський кінь, якого не очікувала російська федерація, думаю, став переломним моментом не тільки в цій війні, а й в історії ведення війн. Гадаю, операція буде висвітлена в підручниках, як одна із тих, які треба вчити. Дякуємо нашій Службі безпеки України!

А ще ця операція показала, що воювати треба не людьми, а дронами. Ми розуміємо, що сьогодні, коли світ пішов вперед у своєму розвитку, коли технології змінилися і значно просунулися, маємо максимально підтримати власного виробника дронів, забезпечити, щоб цей напрям став одним із ключових у виробництві на території України, а наші безпілотні системи – однією із основ Збройних Сил України, адже на сьогодні людський ресурс

найцінніший і є основною проблемою, бо втрачаємо дуже багато хлопців на війні. Дрони допоможуть зберегти життя.

Як не крути, ми всі розуміємо, що на сьогодні війна змінилася. Учора я бачила пост нашого колеги Олександра Юрченка, який збирає кошти на дрони на оптоволокні для застосування на фронті. Колеги, ми маємо приділити особливу увагу виробництву дронів на оптоволокні, адже розуміємо, що відбувається на фронті і як інтенсивно їх застосовують русаки.

Тому нам треба підтримати це виробництво, підтримати власного виробника, підтримати всі наші безпілотні системи, підтримати виробників засобів РЕБ, приділити цьому найбільшу увагу. Адже проведена спецоперація показала, що навіть маленька країна, яку позбавили ядерної зброї, не така вже й слабка.

Дякую. Слава Україні! Слава нашим захисникам! Слава Збройним Силам України!

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Слово надається Славицькій Антоніні Керимівні, депутатська група «Відновлення України», яка передає слово Гнатенку. Будь ласка.

**ГНАТЕНКО В.С.,** *член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 49, Донецька область, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»).* Шановний пане Голово! Дорогі колеги! Ворог, на жаль, розпочав літній наступ. Ситуація на фронті складна, бачимо це як на територіях Донеччини, Сумської області, так і в інших регіонах. Ми застосовуємо асиметричні дії. Операція «Павутина», як вже казали колеги, стала вражаючою для всього світу. Наш принцип – мир через силу. Українці захищають свою землю.

Водночас дипломатія залишається пріоритетом. Переговори у Стамбулі у травні вкотре доводять, що обмін полоненими і тілами загиблих – це великий успіх для всіх нас. Ми повернули наших додому. Цю динаміку нам треба зберігати.

Нещодавно в Україні завершила роботу місія МВФ. Домовленість на рівні експертів досягнута – новий транш у розмірі близько 0,5 мільярда доларів ми очікуємо вже в червні, що стане важливим внеском у фінансову стабільність нашої держави.

Для стійкості не менш важливим є пошук внутрішніх резервів та їх оптимізація. У цьому аспекті дуже потрібна робота Рахункової палати. Минулої п'ятниці на засіданні бюджетного комітету ми заслухали звіт Голови Рахункової палати за 2024 рік. І я, чесно кажучи, вдячний Рахунковій Палаті за роботу. Вона послідовна, принципова і професійна. Факти перевірок, проведених Рахунковою палатою, вражають. Нею були проаналізовані операції, сума яких становила 3,7 трильйона гривень, із яких виявила порушення на суму 217 мільярдів гривень, і це ще не все. Найбільші проблеми у Міноборони, ДСНС та

Пенсійному фонді. Вже усунуто порушень на суму 4,6 мільярда гривень, але це лише 2 відсотки.

Бюджет Рахункової палати становить 511 мільйонів гривень. Кожна гривня їхньої роботи приносить 9 гривень на користь держави. Це приклад ефективності роботи органу. Думаю, цю роботу необхідно продовжувати, бо цифри, це не все. За порушеннями стоять рішення посадовців, іноді їх бездіяльність. Ми не можемо це терпіти, кожна гривня важлива сьогодні, у тому числі на фронті. Вона рятує життя, підтримує армію, будує майбутнє. Неефективне використання коштів – це злочин, який необхідно карати. Потрібно відкривати кримінальні справи і слідкувати за їх ходом. Система має працювати дієво, ціна кожної помилки може бути фатальною.

Тож працюємо разом на подальшу перемогу України і її реформування.

Дякую за увагу.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Руцишин Ярослав Іванович, фракція «Голос». Будь ласка.

**РУЩИШИН Я.І.,** секретар Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку (одномандатний виборчий округ № 117, Львівська область, політична партія «Голос»). Прошу передати слово Ярославу Железняку.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Ярослав Железняк. Будь ласка.

**ЖЕЛЕЗНЯК Я.І.,** перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Колеги, я як і ви щиро пишаюся тим, що було зроблено нашими спецслужбами 1 червня. Але, на жаль, поки не можемо пишатися тим, що ми зробили для того, щоб у наших захисників було більше таких можливостей. Можемо 20 разів повторювати пафосні пости про те, як знищуємо техніку, особовий склад ворога, але від цих постів і заяв більше грошей на дрони не стає.

Водночас, коли ми говоримо, що пишаємося, в тому числі й роботою наших дронів, виходить організація дронів і заявляє про 62 відсотки незавантаженості своїх потужностей через відсутність фінансування. Більше того, чомусь під час війни ми вже відкрито ведемо дискусію, і вона правильна, я її теж підтримую, про експорт зброї, бо у нас не вистачає грошей її законтрактувати.

Тиждень, о'кей, два тижні тому, сидячи в цьому кріслі, Прем'єр-міністр запевняв, що бюджет не потребує змін, тоді як вже за тиждень уряд підтвердив дефіцит, про що я вам кажу вже місяць, у 450 мільярдів гривень. Де ми їх братимемо? Правда, класне запитання? Так само хороше запитання про те, що ми будемо робити, щоб захистити наших людей на прифронтових територіях,

в тих самих Сумах, звідки, на жаль, вчергове надійшла дуже страшна і сумна звістка. І це тоді, коли ми говоримо, що в нас «витікають» гроші.

Нещодавно колега з комітету, представляючи коаліцію, заявив, що у нас обсяг «тіньових» коштів становить 800-900 мільярдів, і це правда. Не повірите, саме ці кошти могли б покрити дефіцит у розмірі 20 мільярдів гривень, необхідних для завантаження вітчизняного ВПК. І ми нічого не робимо!

Два тижні тому ми проголосували, що в НАЕК «Енергоатом» є зайвих 60 мільярдів гривень. Хтось щось зробив, щоб взяти хоч частину цих грошей? У них зараз на рахунку 8 мільярдів гривень. Їх прямо зараз можна перерахувати на ті самі дрони, про які ви щойно так пафосно говорили.

До речі, про дрони. На оптоволокну – повністю підтримую. Скажіть, будь ласка, чому Роман Костенко, представник опозиції, через декілька місяців вже сам ініціював проект закону про їх підтримку? Чому це не можна було зробити раніше? У нас три чи чотири міністерства займаються розвитком промисловості. Хоч одне із них це ініціювало?

Колеги, ще раз, я дуже пишаюся тим, що роблять наші захисники, але це жодним чином зараз нам не допомагає у підвищенні їх спроможності. А допомагають нам конкретні цифри в бюджеті, якими поки що ніхто ні фіга не займається, і насамперед уряд.

Дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Запрошую до слова народного депутата Вельможного Сергія Анатолійовича, депутатська група «Довіра». Будь ласка.

**ВЕЛЬМОЖНИЙ С.А.,** *член Комітету Верховної Ради України з питань транспорту та інфраструктури (одномандатний виборчий округ № 112, Луганська область, самовисуванець).* Луганщина, депутатська група «Довіра». Шановні колеги, сьогодні той день, коли ми маємо особливо подумати про нашу державу, про людей, які в ній живуть.

Сьогодні відзначається 87-ма річниця з дня створення Луганської області. Я народився на Луганщині, мене обрали мешканці Луганщини, і я пишаюся цим. Наша область – це край щирих, працьовитих і надзвичайно мужніх людей. Сьогодні ми не можемо святкувати цей день у наших рідних домівках, оскільки їх знищила війна. Оселі українців захопили окупанти. Наші громади, наші території зараз перебувають під контролем ворога. Але так не буде вічно. Сили оборони неодноразово демонстрували силу, жагу до перемоги та неймовірну самовіддачу. Наш святий обов'язок – зробити все для українських захисників, для мешканців Луганщини, які втратили власні домівки. Найбільший пріоритет у моїй діяльності – забезпечення потреб людей, які найбільше постраждали від війни, в яких війна забрала все. Ми маємо терміново підтримати законодавчі ініціативи щодо компенсації вартості майна, яке залишилося в окупації, про створення нових робочих місць і зростання заробітної плати. Діти Луганщини, які втратили найпрекрасніший час свого життя через бойові дії, мають знати,

що держава піклується про них, не залишає їх у біді, створює всі можливості для їхнього розвитку, а також нашого з вами розвитку.

Луганщина поранена, Луганщина ослаблена, але наша область ніколи не була, не є і не буде скореною. Луганщина – це Україна! Віримо у Сили оборони України! Слава Україні!

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** До слова запрошується народний депутат Павленко, депутатська група «Платформа за життя та мир».

Будь ласка, Юрію Олексійовичу.

**ПАВЛЕНКО Ю.О.,** *член Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»).* Шановні колеги, традиційно з 1998 року 1 червня ми відзначали День захисту прав дитини, з 2025 року – це день Малюка. Честь і слава Службі безпеки України, Силам оборони України, які день і ніч захищають нашу незалежність! Разом з тим неважливо, в який день ми говоримо про дітей, важливо, що ми робимо для їхнього захисту. Кількість дітей, які потребують допомоги, щодня збільшується. Але часто вони її не отримують, бо деякі дорослі мовчать, деякі – відвертаються, а деякі думають спочатку про свої інтереси, а не про дітей. Чиновник, який дбає про себе, а не про дитину, є нашою національною проблемою. Права дитини – це не, якщо будуть гроші, якщо буде час або це не мої повноваження, а обов'язок без будь-якого «але».

Прошу звернути увагу на системні проблеми становища дітей в Україні, особливо дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування. За даними Національної соціальної сервісної служби в Україні щороку зменшується на 2 тисячі осіб кількість виявлених дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування. Посиротілі діти є, їх просто не виявляють. Таким чином виникає дитяча безпритульність, перші прояви якої ми вже бачимо на вулицях країни, і завтра це може стати озброєна дитяча безпритульність. Проте професійного реагування ні уряду, ні Міністерства соціальної політики, ні Державної служби України у справах дітей немає. У країні дефіцит форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. За роки війни кількість прийомних сімей у державі зменшилася на понад 5 тисяч, залишилося – менше 3 тисяч по всій країні. Відбувається безсистемне регулювання проблем усиновлення.

У листопаді минулого року ми проголосували зміни до Сімейного кодексу. Тепер питання усиновлення належить до повноважень територіальних громад. Понад шість місяців Державна служба України у справах дітей, Міністерство соціальної політики, Кабінет Міністрів не сформували нормативної бази і не передали відповідних документів, як наслідок – заблокований процес усиновлення для конкретних дітей, які потребують сьогодні сім'ї, належної уваги і захисту. Цей складний процес збігається з реорганізацією 20 будинків

дитини в половині областей. Відповідно система охорони здоров'я, не знаючи, куди влаштувати дітей, ховає їх у лікарнях. У державі чітко відслідковується закриття комунальних інтернатних закладів, натомість відкриваються такі самі приватні, але без належного контролю з боку державних органів влади, як наслідок – можемо мати ризик торгівлі дітьми. Ми досі думаємо, що права дитини – це коли дорослий вирішить допомогти. Але це не так, дитина має право на допомогу вже зараз...

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Я так розумію, замість Брагара виступатиме Гетманцев. Данило Олександрович Гетманцев, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

**ГЕТМАНЦЕВ Д.О.,** голова Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні друзі, сьогодні, напевно, гріх починати будь-яку промову з інших слів, аніж зі слів подяки Президенту України, Василю Васильовичу Малюку і Службі безпеки України за добрі новини, які ми з вами почули. Низький уклін! Але моя промова більше про сумне – про рівень наших пенсій.

На сьогодні мінімальна пенсія становить 2 тисячі 361 гривню, середня пенсія по Україні становить 6 тисяч 341 гривню, а 36 відсотків пенсіонерів отримують пенсії у розмірі менше ніж 4 тисячі гривень. Це ганьба і неподобство для цивілізованої європейської країни. Але ще більшою ганьбою є так звані спецпенсії, які отримують не військові за те, що ризикували своїм життям на фронті, а прокурори, судді, відставні чиновники. Вони мають можливість виходити на пенсію в 35 років, отримувати пенсії у розмірі понад 100 тисяч гривень, через суди відсуджувати ці пенсії у держави. Зверніть увагу, тільки в 2025 році 34,3 мільярда гривень в бюджеті Пенсійного фонду призначено на компенсацію таких пенсій за рішенням судів.

Указом Президента введено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 22 жовтня 2024 року, відповідно до якого треба було навести лад з цими пенсіями. У Комітеті з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів на сьогодні вже є законопроект [№ 12278](#) щодо скасування спецпенсій окремій категорії – прокурорам, готується до другого читання. Я дуже вдячний голові комітету за послідовну позицію, але не можна стільки часу обговорювати питання щодо скасування феодалських, кланових привілеїв, які досі існують у нашій пенсійній системі. Нам що, треба понад півроку, аби прийняти таке просте і правильне рішення, яке дасть змогу збільшити мінімальні пенсії в державі, істотно збільшити мінімальні пенсії в державі? Це ж не лише про збільшення мінімальних пенсій, це ще й про справедливість, бо не можуть люди в одній державі отримувати пенсії у розмірі 2 тисячі 300 гривень і 100 тисяч гривень, при чому їх функціонал під час роботи не дуже відрізняється.

Тому ми пропонуємо і вимагаємо від уряду перегляду розміру мінімальної пенсії, підвищення його хоча б до 4 тисяч гривень за рахунок цих джерел і за рахунок детінізації. Детінізація тільки ринку підакцизних товарів дасть необхідний резерв для того, аби наші пенсіонери отримували достойні пенсії, до речі, це позитивно вплине на розвиток економіки.

Дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую, Даниле Олександровичу.

Хочу запитати фракцію «Батьківщина»: ви наполягаєте на виступі від своєї фракції? Ні.

Шановні колеги, час для виступів вичерпаний. Але перед тим, як рухатися далі, я оголошую невелику перерву.

Прошу лідерів фракцій і груп, керівництво парламенту зараз зібратися, щоб провести коротке засідання Погоджувальної ради. Будь ласка.

*(Після перерви)*

**КОРНІЄНКО О.С.,** *Перший заступник Голови Верховної Ради України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»).* Будь ласка, запросіть народних депутатів до залу.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Шановні колеги, за результатами засідання Погоджувальної ради, щойно проведеного, інформую про заміну законопроекту [№ 12374-д](#), розгляд якого запропоновано перенести на інший день, на законопроект [№ 13256](#) про внесення змін до Бюджетного кодексу.

Ірина Геращенко хоче виступити з процедури. Будь ласка, 1 хвилина.

**ГЕРАЩЕНКО І.В.,** *член Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»).* Шановні колеги, хочу нагадати всім вам обіцянку уряду представити Верховній Раді України дві додаткові угоди, які він мав прийняти в рамках ратифікованої українським парламентом Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про створення Американсько-Українського інвестиційного фонду відбудови. Зараз така ситуація, коли жоден народний депутат не знає, які ще дві угоди про українські надра прийняв уряд.

Тому ми пропонуємо, по-перше, викликати до Верховної Ради України пані Свириденко з відповідним звітом, і я прошу всі фракції і групи підтримати, бо це наша з вами репутація і відповідальність розуміти те, про що йдеться в додаткових угодах, і по-друге, шановний пане Голово, дати доручення уряду надати парламенту дві додаткові угоди для ознайомлення. Якщо інформація закрыта, то в нас у всіх є доступ до державної таємниці.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую, Ірино Володимирівно. Я розгляну цю пропозицію... (*Шум у залі*).

Шановні колеги, були дві пропозиції Ірини Володимирівни. Ставитиму їх на голосування по чергово.

Ставлю на голосування пропозицію про надання народним депутатам текстів додаткових угод для ознайомлення. Якщо це можна законодавчо. Прошу голосувати.

«За» – 94.

Рішення не прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про запрошення на пленарне засідання Верховної Ради України Першого віце-прем'єр-міністра України – міністра економіки України Свиріденко Ю.А. для надання інформації. Прошу голосувати.

«За» – 99.

Рішення не прийнято.

Покажіть по фракціях і групах.

---

Шановні колеги, надійшла заява від двох фракцій з вимогою про оголошення перерви, яку готові замінити на виступ. Запрошую на трибуну Павла Бакунця.

Будь ласка, Павле Андрійовичу, вам слово.

Шановні колеги, після цього перейдемо до оголошення запитів.

**БАКУНЕЦЬ П.А.,** *член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 122, Львівська область, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»).* Шановний пане Голово! Шановні народні обранці! Сьогодні з цієї трибуни хочу ще раз подякувати нашим Збройним Силам України, Службі безпеки України за блискуче проведену операцію. Це добра новина для всіх українців. Прошу зал оплесками подякувати співробітникам Служби безпеки України (*Оплески*).

Однак в ці дні країною-агресором було завдано трагічного терористичного удару ракетою по розташуванню одного із навчальних підрозділів Сухопутних військ Збройних Сил України на полігоні. На жаль, є 12 загиблих і понад 60 поранених. Такого самого терористичного удару ракетами було здійснено і по навчальному центру Яворівського військового полігону три роки тому, де також загинули люди, були поранені. Ви ж розумієте, що дружини, діти, сім'ї загиблих сьогодні очікують допомоги від держави, бо наразі отримують мізер, тому що не визнані членами сімей загиблих захисників чи захисниць України внаслідок збройної агресії, а також ті, хто отримав поранення, бо не мають статусу особи з інвалідністю внаслідок війни, а відповідно і пільг. Це неприпустимо, це ганебно!

Ми з вами, шановні народні обранці, прийняли закон (проект [№ 9110](#)), який дає можливість особам, які визнаються особами з інвалідністю внаслідок війни, та членам сімей загиблих захисників і захисниць України отримати відповідні статуси, відповідне визнання і відповідну державну підтримку, що дуже важливо, бо вони також вдягали військову форму і загинули, хоч і не на фронті, отримали поранення.

Шановні колеги, зараз буде оголошений депутатський запит до Президента України щодо підписання закону України (проект № 9110), яким гарантуються соціальні виплати усім військовослужбовцям, які постраждали під час навчання у вищих військових навчальних закладах або на військових полігонах, та членам сімей таких загиблих осіб. Закликаю вас підтримати цей запит, зробити крок назустріч родинам наших захисників.

Дякуємо Збройним Силам України з вірою в Бога і людей!  
Слава Україні!

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Героям слава!

---

Шановні народні депутати, відповідно до положення Регламенту Верховної Ради України та рішення Погоджувальної ради депутатських фракцій і груп ми переходимо до оголошення запитів.

Будь ласка, Олено Костянтинівно, вам слово.

Веде засідання заступник Голови Верховної Ради України  
**КОНДРАТЮК О.К.**

**ГОЛОВУЮЧА.** Доброго дня, шановні колеги! Надійшли запити народних депутатів України: до Президента України – 5, до органів Верховної Ради України – жодного, до Кабінету Міністрів України – 17, до керівників інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування – 9, до керівників підприємств, установ і організацій, розташованих на території України, незалежно від їх підпорядкування і форм власності – 3. Усього 34 депутатські запити.

Спочатку я зачитаю запити, які надійшли до керівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а потім перейдемо до голосування щодо п'яти запитів до Президента України.

Отже, запити народних депутатів.

Максима Дирдіна – до Прем'єр-міністра України щодо надання планів організації підготовки підзаконних нормативно-правових актів та доручень Прем'єр-міністра України у сфері освіти.

Олександра Качури – до міністра внутрішніх справ України щодо перенесення іспитів з теорії та практики для отримання посвідчення водія

до територіального сервісного центру Міністерства внутрішніх справ України у місті Шостка.

Валерія Гнатенка – до міністра закордонних справ України щодо можливості включення до Міжнародного реєстру збитків заяв від опікунів потерпілих осіб про заподіяну шкоду.

Валерія Гнатенка – до міністра закордонних справ України щодо можливості включення до Міжнародного реєстру збитків заяв про шкоду, яка була завдана Російською Федерацією.

Валерія Гнатенка – до міністра закордонних справ України щодо можливості включення до Міжнародного реєстру збитків заяв про шкоду, яка була завдана Російською Федерацією до 24 лютого 2022 року.

Анастасії Радіної – до директора державного підприємства Міністерства оборони України «Агенція оборонних закупівель» щодо надання інформації про стан оборонних закупівель.

Анастасії Радіної – до директора державного підприємства Міністерства оборони України «Агенція оборонних закупівель» стосовно надання інформації про стан оборонних закупівель.

Максима Заремського – до міністра захисту довкілля та природних ресурсів України щодо екологічного лиха в селі Лужани Чернівецької області, встановлення причин забруднення води в річці Совиця та відповідальних за це осіб.

Максима Заремського – до Прем'єр-міністра України щодо облаштування дитячого спортивно-ігрового майданчика на території ліцею № 3 Красноільської селищної ради Чернівецького району Чернівецької області.

Групи народних депутатів (Ярослав Юрчишин, Володимир В'ятрович та інші, усього 18 народних депутатів) – до виконувача обов'язків Криворізького міського голови – секретаря Криворізької міської ради щодо необхідності проведення відкритого конкурсу на проект Меморіального комплексу на ділянці Сектору почесних військових поховань кладовища «Центральне» у місті Кривий Ріг.

Вікторії Сюмар – до директора державного підприємства Міністерства оборони України «Агенція оборонних закупівель» щодо вартості за одиницю квадрокоптерів FPV «Генерал Черешня» (постачальник – товариство з обмеженою відповідальністю «Центр досліджень безпілотних систем») у 2024 – 2025 роках.

Володимира Ар'єва – до міністра закордонних справ України щодо надання інформації про вжиті Міністерством закордонних справ України та Президентом України заходи у період з 20 травня 2019 року по теперішній час для повернення анексованих Російською Федерацією територій Автономної Республіки Крим та міста Севастополя.

Антоніни Славицької та Олександра Ткаченка – до голови Національного агентства з питань запобігання корупції щодо забезпечення належного функціонування Єдиного державного реєстру звітності політичних партій.

Олександра Ткаченка – до Національної поліції України, Офісу Генерального прокурора щодо неналежного проведення досудового розслідування у кримінальному провадженні.

Михайла Бондаря – до голови Національного агентства з питань запобігання корупції щодо проведення моніторингу способу життя суб'єкта декларування Яблонського Артема Станіславовича.

Михайла Бондаря – до голови правління Пенсійного фонду України щодо проведення моніторингу способу життя суб'єкта декларування Яблонського Артема Станіславовича та надання офіційної інформації про наявність у нього інвалідності і здійснення відповідних пенсійних виплат.

Дмитра Костюка – до міністра внутрішніх справ України, голови Національної поліції України щодо необхідності передачі транспортних засобів типу «пікап», що перебувають у користуванні поліції, для забезпечення потреб Збройних Сил України та мобільних груп протиповітряної оборони.

Групи народних депутатів (Ірина Геращенко, Володимир Ар'єв та інші, усього 12 народних депутатів) – до Прем'єр-міністра України щодо забезпечення законності в застосуванні персональних санкцій.

Юлії Овчинникової – до Прем'єр-міністра України щодо встановлення в Україні професійного свята «День кінолога в Україні».

Максима Заремського – до Прем'єр-міністра України щодо виплати 20 відсотків надбавки до пенсії жителям, які проживають у гірських населених пунктах України.

Групи народних депутатів (Ірина Геращенко, Ростислав Павленко та інші, усього вісім народних депутатів) – до Першого віце-прем'єр-міністра України – міністра економіки України щодо забезпечення законності в застосуванні персональних санкцій.

Вікторії Сюмар – до міністра оборони України щодо оборонних закупівель.

Вікторії Сюмар – до міністра оборони України щодо результатів оборонних закупівель.

Групи народних депутатів (Ірина Фріз, Михайло Бондар та інші, усього дев'ять народних депутатів) – до голови Державної прикордонної служби України щодо надання інформації про обставини перетину державного кордону України громадянином України Портновим Андрієм Володимировичем.

Олександра Ковальова – до міністра освіти і науки України, міністра оборони України про вжиття заходів щодо інтеграції реєстрів Міністерства освіти і науки з Міністерством оборони України для автоматичного обміну інформацією та надання відстрочок науковим, науково-педагогічним та педагогічним працівникам.

Групи народних депутатів (Софія Федина, Артур Герасимов та інші, усього 12 народних депутатів) – до Керівника Офісу Президента України щодо надання офіційної інформації про перебування Портнова Андрія

Володимировича на території Офісу Президента України 17-18 травня 2025 року.

Шановні колеги, тепер оголошуватиму запити до Президента України.

Веде засідання Голова Верховної Ради України

**СТЕФАНЧУК Р.О.**

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Прошу народних депутатів зайти до залу засідань. Зараз оголошуватимуться депутатські запити до Президента України. Якщо я не помиляюся, їх п'ять.

**КОНДРАТЮК О.К.,** *заступник Голови Верховної Ради України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»).* Так, п'ять.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Прошу народних депутатів зайняти свої місця і уважно слухати про що запит до Президента України, а потім визначатися щодо нього шляхом голосування. Нагадую, перше голосування – за попередню підтримку депутатського запиту (150 голосів), друге голосування – за направлення депутатського запиту до Президента України (226 голосів). Тобто від вашого голосування залежатиме, чи буде цей запит направлений до Президента України.

Прошу народних депутатів зайняти свої місця і уважно слухати, про що запит.

Будь ласка, Олено Костянтинівно.

Веде засідання заступник Голови Верховної Ради України

**КОНДРАТЮК О.К.**

**ГОЛОВУЮЧА.** Дякую.

Отже, шановні колеги, запит групи народних депутатів (Ірина Геращенко, Артур Герасимов та інші, усього дев'ять народних депутатів) до Президента України щодо роботи Приймальні громадян Офісу Президента України.

Ставлю на голосування пропозицію про попередню підтримку депутатського запиту до Президента України. Прошу голосувати.

«За» – 110.

Рішення не прийнято.

Покажіть по фракціях і групах. Дякую.

Запит Юлії Яцик до Президента України щодо питання використання релігійними громадами приміщень за рішенням Міністерства культури та стратегічних комунікацій України.

Ставлю на голосування пропозицію про попередню підтримку депутатського запиту до Президента України. Прошу голосувати.

«За» – 121.

Рішення не прийнято.

Покажіть по фракціях і групах. Дякую.

Запит групи народних депутатів (Олександр Ковальов, Олександр Лукашев та інші, усього 11 народних депутатів) до Президента України щодо нагородження (відзначення) добровольчого військового формування – батальйону імені Шейха Мансура.

Ставлю на голосування пропозицію про попередню підтримку депутатського запиту до Президента України. Прошу голосувати.

«За» – 258.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про направлення депутатського запиту до Президента України. Прошу голосувати.

«За» – 263.

Рішення прийнято.

Покажіть по фракціях і групах.

Запит Олексія Кучеренка до Президента України щодо ситуації з наданням послуги з управління багатоквартирними будинками у місті Києві.

Ставлю на голосування пропозицію про попередню підтримку депутатського запиту до Президента України. Прошу голосувати.

«За» – 180.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про направлення депутатського запиту до Президента України. Прошу голосувати.

«За» – 178.

Рішення не прийнято.

І останній депутатський запит, про що говорив Павло Бакунець під час свого виступу.

Запит Павла Бакунця до Президента України щодо підписання закону України № 9110 від 15.03.2023 року.

Ставлю на голосування пропозицію про попередню підтримку депутатського запиту до Президента України. Прошу голосувати.

«За» – 202.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про направлення депутатського запиту до Президента України.

«За» – 226.

Рішення прийнято.

Покажіть по фракціях і групах. Дякую.

Це всі депутатські запити. Дякую.

Веде засідання Голова Верховної Ради України  
**СТЕФАНЧУК Р.О.**

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую.

Геращенко, ви з процедури? Тільки з процедури, Ірино Володимирівно. Потім ще Железняк – з процедури, і перейдемо до розгляду питань порядку денного.

Геращенко – з процедури. Будь ласка, 1 хвилина.

**ГЕРАЩЕНКО І.В.** Я з процедури, пане Голово. Ваша команда і Зеленський обіцяли народовладдя. Зараз фракція «Слуга народу» провалила вже вкотре запит до Зеленського щодо роботи громадської приймальні...

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Ірино Володимирівно, що у вас з процедури?

**ГЕРАЩЕНКО І.В.** У мене з процедури інформування суспільства про те, що «слуги народу»...

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую.

Будь ласка, вимкніть мікрофон.

Железняк, що у вас з процедури? Ярослав Івановичу, що у вас з процедури?

**ЖЕЛЕЗНЯК Я.І.** У мене не працює мікрофон. О, працює.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Я попереджаю, тільки з процедури.

**ЖЕЛЕЗНЯК Я.І.** Пане Голово, у мене двічі з процедури, тому що два процедурних питання.

Наскільки мені відомо, виправте мене, якщо я помиляюся, уряд, зокрема Міністерство фінансів, другий рік поспіль, порушуючи норми Бюджетного кодексу, Закону «Про Кабінет Міністрів України», Регламенту Верховної Ради України, не подає вчасно до парламенту Бюджетну декларацію. Так само незрозуміло, коли подадуть зміни до Державного бюджету України, я так розумію, на суму 400-500 мільярдів гривень. Я точно не хочу, щоб це було в останню мить.

Тому пропоную викликати міністра фінансів на четвер з доповіддю щодо питань, які я щойно озвучив. Прошу поставити цю пропозицію на голосування. І буде ще одне процедурне питання.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую.

Це процедурне питання відповідно до статті 6 Регламенту Верховної Ради України, так?

Ставлю на голосування пропозицію, яку озвучив Ярослав Железняк, щодо запрошення на пленарне засідання Верховної Ради України міністра фінансів України. Прошу голосувати.

«За» – 170.

Рішення прийнято.

Прошу Апарат оформити лист за результатами прийнятого парламентом рішення.

Ярославе Івановичу, що у вас ще з процедури?

**ЖЕЛЕЗНЯК Я.І.** Пане Голово, на минулому пленарному тижні ми як парламент рішенням, прийнятим 270 голосами, схвалили звіт ТСК, де зазначалося про наявність зайвих грошей, у в тому числі в енергетичного підприємства «Енергоатом». Нагадаю, це саме те підприємство...

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Ярославе Івановичу, що у вас з процедури?

**ЖЕЛЕЗНЯК Я.І.** У мене пропозиція щодо виклику. Якщо можна, я закінчу свою думку.

Це саме те підприємство, якому ви хотіли дати 24 мільярди гривень, щоб купити енергоблоки. Їх не купили в Болгарії, гроші зараз частково точно є на рахунках НАЕК «Енергоатом», але Міністерство енергетики вже публічно це почало заперечувати.

Я пропоную так само на четвер викликати міністра енергетики, щоб він після виступу міністра фінансів доповів нам про наявність згаданого ресурсу в державних підприємствах, зокрема «Енергоатомі».

Дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую, Ярославе Івановичу.

Олексій Юрійович Кучеренко. Я так розумію, ви також з цього приводу. Тоді я потім поставлю пропозицію на голосування.

Будь ласка, Олексію Юрійовичу.

**КУЧЕРЕНКО О.Ю.,** перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Дякую. Фракція «Батьківщина», голова ТСК. Шановні колеги, ТСК була утворена рішенням Верховної Ради України. Я і мої колеги дуже сумлінно відпрацювали півроку і напрацювали дуже серйозні потужні аналітичні матеріали, які, безумовно, треба далі аналізувати і робити відповідні висновки. Робота ТСК не є і не може бути підставою для політичних і якихось популістських заяв.

Хочу всіх заспокоїти, ми працюємо в комунікації з урядом, міністерством, щоб максимально ефективно використати всі висновки ТСК для якнайбільшої

енергетичної безпеки країни. Тому дуже прошу колег ставитися до роботи ТСК з повагою і не займатися зайвою вибачте, політизацією результатів роботи ТСК.  
Дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Олексію Юрійовичу, я мушу поставити на голосування пропозицію Железняка. Набере голосів, набере, не набере, так і буде.

Ставлю на голосування пропозицію Железняка.

Нагадую, має бути 150 голосів. Позицію Кучеренка ви почули. Прошу голосувати.

«За» – 98.

Рішення не прийнято.

Прийнято лише одне процедурне рішення. Дякую.

---

Шановні колеги, відповідно до статті 28 Регламенту Верховної Ради України перед початком розгляду питань порядку денного пропоную провести сигнальне голосування. Перед голосуванням прошу народних депутатів перевірити наявність особистої картки в пульті на вашому робочому місці.

Нагадую, необхідно одночасно утримувати сенсорну кнопку та зелену кнопку «За» до появи результатів голосування на табло.

Шановні колеги, прошу зайняти свої робочі місця.

Прошу народних депутатів взяти участь у сигнальному голосуванні. Прошу голосувати.

«За» – 267.

Проголосували: за – 267, проти – 6, утрималися – 4. Усе, як завжди.

---

Шановні колеги, переходимо до розгляду питань порядку денного.

Отже, вашій увазі пропонується проект Закону «Про Військового омбудсмана» ([№ 13266](#)).

Нам потрібно прийняти рішення щодо включення його до порядку денного сесії. Прошу народних депутатів зайняти свої місця. Для включення цього питання до порядку денного треба 226 голосів.

Шановні народні депутати, приготуйтеся до голосування.

Ставлю на голосування пропозицію про включення до порядку денного сесії проекту Закону «Про Військового омбудсмана» (№ 13266). Прошу голосувати.

Друзі, привітаєтеся потім. Голосуємо!

«За» – 260.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про розгляд цього питання за скороченою процедурою. Прошу голосувати.

«За» – 230.

Рішення прийнято.

На трибуну для доповіді з цього питання запрошується Уповноважений Президента України з питань захисту прав військовослужбовців та членів їх сімей Кобилинська Ольга Олегівна.

Будь ласка, Ольго Олегівно, вам слово.

**КОБИЛИНСЬКА О.О.,** *Уповноважений Президента України з питань захисту прав військовослужбовців та членів їх сімей.* Шановні пане Голово, заступники! Шановні народні депутати! У листопаді минулого року Президент України Володимир Зеленський представив парламенту План внутрішньої стійкості, який більшість із вас вітали оплесками. У пункті 2 цього плану Президент анонсував створення інституції Військового омбудсмена. Сьогодні я маю честь представити вам практичний крок щодо реалізації цього рішення.

Відповідно до законопроекту інститут Військового омбудсмена створюється відповідно до статті 106 Конституції України як допоміжний орган Президента для здійснення демократичного цивільного контролю, передбаченого Законом «Про національну безпеку України».

Хочу зазначити, що згідно із запропонованою моделлю Військовий омбудсман є доповненням до вже існуючих механізмів захисту прав людини і наділений повноваженнями, необхідними для захисту понад мільйонної армії, яка обмежена у своїх правах і свободах у зв'язку зі службою, проте не має спеціальних інструментів захисту, що часто породжує ситуації із порушеннями і відчуттям несправедливості у військовослужбовців.

Діяльність Військового омбудсмена охоплюватиме весь сектор безпеки і оборони, стосуватиметься всіх діючих військовослужбовців включно з резервістами, призваними на службу, добровольцями добровольчих формувань, іноземцями та особами без громадянства. Військовий омбудсман та його Офіс реагуватимуть на скарги військовослужбовців, у тому числі способом проведення перевірок, за результатами яких готуватиметься висновок, що направлятиметься командирі, наділеному дисциплінарною владою стосовно військової посадової особи, дій, бездіяльність або рішення якої призвели до порушення.

Окрім того, на Військового омбудсмена покладається завдання щодо аналізу інформації, підготовки рекомендацій для командування, усунення причин та умов, що призводять до порушень.

Друзі, я вас благаю підтримати цей законопроект. Він потрібен не вам, не мені, а українській армії, яка сьогодні захищає нас на передовій. Якщо ми її не захистимо, не захистимо себе і державу. Дуже прошу прийняти цей законопроект за основу, а далі разом його доопрацюємо.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую.

Запрошую до співдоповіді голову Комітету з питань національної безпеки, оборони та розвідки Завітневича Олександра Михайловича.

Будь ласка, Олександр Михайловичу.

**ЗАВІТНЕВИЧ О.М.**, голова Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги! Шановна президіє! Відповідно до доручення Комітет з питань національної безпеки, оборони та розвідки на своєму засіданні 28 травня 2025 року розглянув проект Закону «Про Військового омбудсмена» (№ 13266), поданий Президентом України та визнаний ним як невідкладний.

За результатами обговорення проекту, з'ясувавши позицію народних депутатів України – членів комітету та запрошених на засідання осіб, комітет ухвалив рішення рекомендувати Верховній Раді України:

1. Включити законопроект № 13266 до порядку денного тринадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання.

2. За результатами розгляду законопроекту в першому читанні прийняти його за основу, доручивши комітету доопрацювати зазначений законопроект з урахуванням поправок і пропозицій суб'єктів права законодавчої ініціативи та внести його на розгляд Верховної Ради України у другому читанні.

3. Звернутися до Голови Верховної Ради України з пропозицією оголосити відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України під час розгляду законопроекту на пленарному засіданні про необхідність доопрацювання проекту та внесення пропозицій і поправок щодо виправлень, уточнень, усунення помилок та/або суперечностей у тексті законопроекту, інших структурних частин законопроекту та/або інших законодавчих актів, що не було предметом розгляду в першому читанні та відповідають предмету правового регулювання законопроекту.

Дякую. Прошу підтримати.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую, Олександр Михайловичу.

Шановні колеги, представлення закону відбулося. Переходимо до його обговорення. Прошу представників фракцій і груп записатися на виступи в обговоренні цього законопроекту: два – за, два – проти.

Анатолій Вячеславович Костюх, фракція «Слуга народу». Він передає слово Михайлюк.

Будь ласка, Галино Олегівно.

**МИХАЙЛЮК Г.О.**, заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Колеги, сподіваюся, ні в кого немає сумнівів у необхідності посилення захисту прав військовослужбовців, резервістів і ветеранів. Очевидні тривалі воєнні дії,

збільшення кількості військовослужбовців та членів їх родин, які потребують додаткового захисту і підтримки держави. Даним законопроектом адаптуються ці практики до реалій війни, передбачається обмін досвідом з НАТО, що посилить ефективність Військового омбудсмана.

Проект Закону «Про Військового омбудсмана» є певною відповіддю на виклики війни, адже з 2022 року кількість скарг військових зростає через бюрократію, інтенсивність бойових дій та мобілізацію. У 2024 році, на жаль, значно збільшилася кількість численних повідомлень про системні порушення від неналежного поводження в ТЦК до порушення прав поранених.

Тому у 2025 році ЗСУ як ніколи потребують максимальної згуртованості, захисту їхніх прав. Сподіваюся, норми даного законопроекту підвищать їх моральний дух. Наприклад, у таких державах НАТО, як Канада та Норвегія, вже десятиліттями існує Військовий омбудсман, завдяки якому гармонізується баланс між правами та дисципліною. Запропонованим проектом адаптуються ці практики до українських реалій, зміцнюючи армію в умовах війни.

На відміну від існуючих реалій Військовий омбудсман зможе мати ширші повноваження щодо позапланових перевірок через бойові дії. Створюється додатковий механізм, який спростить доступ до пільг і захистить права сімей. Особливо це важливо для поранених і тих, хто повертається до цивільного життя.

Колеги, давайте підтримаємо даний законопроект у першому читанні і разом доопрацюємо його до другого читання.

Дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Слово надається Молотку Ігорю Федоровичу, депутатська група «Партія «За майбутнє».

**МОЛОТОК І.Ф.,** заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 160, Сумська область, самовисуванець). Прошу передати слово Батенку Тарасу Івановичу.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Батенко Тарас Іванович. Будь ласка.

**БАТЕНКО Т.І.,** член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 123, Львівська область, самовисуванець). Шановні колеги, у нас, чесно кажучи, двоякі відчуття щодо цього законопроекту. Безумовно, права військових повинні захищатися. Але ви пам'ятаєте, що не так давно у цьому залі ми слухали звіт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини пана Лубінця, який був підтриманий 284 голосами. Нагадую, Конституцією України передбачено існування лише одного Уповноваженого з прав людини, який здійснює парламентський контроль за дотриманням конституційних прав і свобод громадянина.

У законопроекті закладені правильні речі, які мають доповнювати роботу інституту Уповноваженого з прав людини, але сам механізм говорить про те, що ми руйнуємо цю інституцію шляхом створення дублюючої. У нас запитання до шановних авторів, які представляли цей законопроект: чому Уповноваженого з прав людини у законопроект вписали, а до робочого процесу не запросили?

У країні склалася ситуація, коли близько 20 різних інституцій займаються правами людини, при чому питаннями, які належатимуть до повноважень Військового омбудсмена, наразі займається Уповноважений з прав людини, призначений Верховною Радою. Ми вже мовчимо про те, що на уповноваженого з військових питань закладено коштів на рівні 137 мільйонів гривень на рік. Це половина суми, виділеної інституту Уповноваженого з прав людини. Чи не краще додати ці кошти на інститут Уповноваженого з прав людини, щоб не створювати цього дубляжу функцій відповідним окремим законопроектом. Ніхто не проти захисту прав військовослужбовців, але, вважаємо, маємо дотримуватися Конституції України неупереджено. Звертаємо увагу на інституційну належність Військового омбудсмена в проекті закону, яка є дуже розмитою. Очевидно, наша депутатська група серйозно працюватиме над цим законопроектом до другого читання.

Дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Івченко Вадим Євгенович, фракція «Батьківщина». Будь ласка.

Соболев Сергій Владиславович.

**СОБОЛЕВ С.В.,** *член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»).* Шановні колеги! Шановна Уповноважений Президента України з питань захисту прав військовослужбовців та членів їх сімей! У фракції ми дуже довго дискутували щодо цього питання. Заслухавши звіт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, ми підтримали його одноголосно і визначили, що Уповноважений на своєму місці, виконує найважливіші повноваження. Водночас розуміємо, те, що зараз пропонується, не є протиставленням Уповноваженому з прав людини. Єдине питання, яке викликає дуже великий сумнів, – ми не можемо створювати орган в порушення статті 106 Конституції України, де є вичерпний перелік повноважень Президента України. Уявіть собі, як виконуватиме свої повноваження особа, призначена в порушення рішенням парламенту. У будь-який момент звернення до Конституційного Суду, і ця особа втратить свої повноваження. Саме тому це найслабкіше місце цього законопроекту, ми будемо вносити поправки саме в цій його частині.

Далі. Вимоги до цієї посади. Перше. Ми вважаємо, однією із ключових вимог, давайте вперше це зафіксуємо в законі, є те, що особа має бути учасником бойових дій, яка пройшла фронт, знає з чим до неї звертаються, як треба вирішувати питання.

Друге. Знання іноземної мови, бо треба буде брати участь у постійних переговорах.

Тобто для нас це питання найважливішого вибору. Ми як фракція, якщо підтримуємо цей законопроект у першому читанні, вважаємо, що без внесення змін щодо порядку призначення Військового омбудсмана закон не буде життєдіяльний. Просимо вас врахувати це під час доопрацювання проекту до другого читання.

Дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Від групи «Відновлення України» до слова запрошується Юрченко Олександр Миколайович, потім – Климпуш-Цинцадзе від фракції «Європейська солідарність».

**ЮРЧЕНКО О.М.,** голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (одномандатний виборчий округ № 211, м. Київ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги, в Україні вже 11 років триває крвожержлива війна, тому існування інституту Військового омбудсмана є вкрай важливим і нагальним. По суті, він має стати незалежним арбітром, який забезпечить справедливість і захист усіх: військовослужбовців, резервістів, добровольців, іноземців та інших осіб, які сьогодні стоять на захисті нашої держави. Це зміцнення довіри до системи військового управління та забезпечення гідних умов для тих, хто проходить військову службу в Україні.

Військовий омбудсман матиме право розглядати скарги, проводити перевірки, відвідувати військові частини і навіть ті, які дислокуються в районах бойових дій, що дозволить оперативно виявляти та усувати порушення прав людини у військовій сфері. Важливо, що скарги зможуть подаватися не лише військовослужбовцями, а й їхніми представниками, що дасть можливість органу, який створюватиметься, бути гнучким і більш відкритим. Створення такого ефективного механізму посилить захист прав військовослужбовців та їхніх сімей.

Депутатська група «Відновлення України» підтримуватиме цей законопроект, до чого закликаємо і колег.

Дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую.

Шановні колеги, ще хочуть виступити ті, які не встигли записатися на виступи: два – за, два – проти. Від фракції «Європейська солідарність» – Климпуш-Цинцадзе, від групи «Платформа за життя та мир» – Павленко, від фракції «Голос» – Бобровська, і після цього будемо голосувати. Колеги, по 1 хвилині на виступ.

Будь ласка, Іванно Орестівно.

**КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О.**, голова Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Колеги, чи потрібно нам допомогти захисникам і захисницям в захисті їхніх прав? Безумовно. Чи потрібно нам посилити інституційні механізми цього захисту? Обов'язково. Але я не можу зрозуміти, чому ті речі, які потрібно робити, на вході ми робимо антиконституційно. Тому що реально не хочемо допомогти їм мати захищені права і свободи?

Ми маємо інституцію омбудсмана. Це записано в Конституції України. Не можна руйнувати своїми рішеннями баланси влад в Україні. Не можна на вході робити так, що це буде непрацююча інституція, ухвалена ще й всупереч «Венеційським принципам» Ради Європи.

Ми з вами куди йдемо? Ми, врешті-решт, ідемо в Європейський Союз чи весь час робимо так, щоб тільки порушувати всі речі, притаманні країнам Європейського Союзу? Давайте зробимо на вході...

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Павленко Юрій Олексійович, депутатська група «Платформа за життя та мир», потім – Бобровська, і голосуємо.

Будь ласка, Юрію Олексійовичу.

**ПАВЛЕНКО Ю.О.** Шановні колеги, ми підтримуємо даний законопроект. Вважаємо впровадження інституції Військового омбудсмана надзвичайно важливим, і це важко навіть переоцінити. Бо, якщо ми говоримо про проблеми з мобілізацією, СЗЧ, то дуже часто вони виникають не тому, що військовослужбовці бояться виконувати свій обов'язок, а тому, що відчують безправ'я і неможливість захистити свої права.

Тому солдат української армії – це не якась безправна особа, з якою командир може зробити все, що завгодно, а насамперед вільний громадянин України, якого захищає український закон. Тому має бути посадова особа, в даному випадку Військовий омбудсман, який зможе незалежно розглянути проблему і захистити права українського громадянина, військовослужбовця.

Ми маємо ряд поправок до цього законопроекту, які обов'язково подамо в рамках його підготовки до другого читання.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Бобровська Соломія Анатоліївна, фракція «Голос».

Шановні колеги, через хвилину голосуємо.

Будь ласка, Соломіє Анатоліївно.

**БОБРОВСЬКА С.А.**, член Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Одразу скажу, що висловлюю позицію особисту, а не фракції. Ви знаєте, за останні два місяці ми втратили близько 100 життів в тилу через прильоти на полігони. За останні

декілька місяців і років... Я вже не хочу коментувати діяльність територіальних центрів комплектування, що їх працівники чинять на вулицях, мені люди кажуть, що це ПСГО, але працівник ТЦК у Харкові б'є вчителя національно-патріотичного виховання. Місяцями люди чекають розпорядження, бо їх не списують зі служби в армії, не посилають на ВЛК, не перевіряють. Місяцями, роками людей доводять до певних історій, які називаються, перепрошую, суїцидами. І всі ці історії відбуваються в понад мільйонній армії. Я дуже хотіла б, щоб хтось нарешті цьому приділив увагу.

Так, дуже складно дивитися в Конституцію і в очі. Я дуже хочу, щоб нарешті це було приведено в порядок. Офіс Військового омбудсмена мав бути заснований ще в 2014 році, коли почалося вторгнення в Україну і чисельність Збройних Сил становила 300-350 тисяч осіб. Чому цього не було зроблено – велике питання.

Я підтримую законопроект в першому читанні.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Шановні колеги, прошу зайняти свої місця. Ми завершили обговорення цього проекту закону. Переходимо до прийняття рішення.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про Військового омбудсмена» ([№ 13266](#)) за основу з доопрацюванням положень відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 287.

Рішення прийнято.

Покажіть по фракціях і групах. Дякую.

---

Рухаємося далі. Наступний проект Закону «Про внесення змін до Кримінального кодексу України і Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про санкції» щодо встановлення відповідальності за порушення спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» ([№ 12406](#)).

Ставлю на голосування пропозицію про розгляд цього питання за скороченою процедурою. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 231.

Рішення прийнято.

Запрошую до слова першого заступника міністра юстиції України Кучерявенка Миколу Петровича.

**КУЧЕРЯВЕНКО М.П.,** *перший заступник міністра юстиції України.* Шановний пане Голово Верховної Ради України! Шановні народні депутати! Закону України «Про санкції» вже понад 10 років. Повномасштабне вторгнення

стало поштовхом до більш широкого застосування санкцій щодо осіб, які своїми діями сприяють збройній агресії проти нашої держави. Однак існуючі заходи впливу не мають відповідного стримуючого ефекту. Національне законодавство не передбачає відповідальності за порушення або обхід санкцій, уникає економічного та політичного тиску.

Запропонований законопроект має певні репутаційні наслідки, бо законодавством більшості країн – членів ЄС, а також США, Канади, Сполученого Королівства Великої Британії та іншими країнами порушення санкцій визначається кримінально караним порушенням за окремими статтями. При цьому кримінальне законодавство низки країн взагалі не розрізняє умисне та необережне порушення санкцій.

Європейський парламент та Рада Європи 24.04.2024 року прийняли Директиву про визначення кримінальних злочинів і покарань за порушення обмежувальних заходів Європейського Союзу. Відповідно до цього були встановлені мінімальні правила, які мають запровадити держави – члени ЄС у своє національне законодавство протягом року. Оскільки в червні 2022 року Україна отримала статус кандидата на вступ до ЄС, то проблема імплементації в національне законодавство України цих аспектів вельми важлива. Саме тому, шановний пане Голово, шановні народні депутати, прошу підтримати та прийняти представлений законопроект.

Дякую за увагу.

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради  
України **КОРНІЄНКО О.С.**

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякуємо.

До співдоповіді від комітету запрошується голова Комітету з питань правоохоронної діяльності Сергій Костянтинович Іонушас.

**ІОНУШАС С.К.,** голова Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги! Шановна президіє! Повномасштабне вторгнення в Україну спровокувало посилення уже накладених на росію санкцій, кількість яких стала рекордною. Однак обмежувальні заходи вичерпуються, коли бажання їх обійти лише зростає. Це актуальне питання суворого дотримання уже накладених санкцій та закриття існуючих лазівок.

Значним символом дотримання санкційної дисципліни та стримуючим фактором для тих, хто має намір порушити обмеження, має стати сурова відповідальність за такі діяння. виправити цю ситуацію має на меті проект Закону «Про внесення змін до Кримінального кодексу України і Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про санкції» щодо встановлення відповідальності за порушення спеціальних економічних та інших

обмежувальних заходів (санкцій)» (№ 12406), поданий Президентом України Володимиром Зеленським.

Про що законопроект? Передбачається криміналізація за порушення спеціального економічного чи іншого обмежувального заходу (санкцій) або умисний обхід санкцій. Це каратиметься штрафом та позбавленням волі. Передбачається обов'язкове позбавлення права обіймати певні посади, запроваджується можливість застосування заходів кримінально-правового характеру до юридичних осіб у вигляді штрафу або конфіскації майна.

Змінами до Кримінального процесуального кодексу передбачається здійснення слідчими органами безпеки досудового розслідування кримінальних правопорушень, передбачених новою статтею 114<sup>3</sup>.

Слід зазначити, що зміни до Закону «Про санкції» розкривають поняття обходу санкцій, що дуже важливо, є визначення терміна «обхід санкцій».

Також законопроектом передбачаються загальні положення про міжнародне співробітництво державних органів України з відповідними іноземними державами.

Комітет Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу зазначив, що проект закону не порушує і не суперечить директиві Європейського парламенту, а Верховний Суд, Офіс Генерального прокурора, Служба безпеки України, Міністерство юстиції України, Міністерство економіки України у своїх листах зазначають про його підтримку.

З огляду на важливість і нагальність цього питання, комітет ухвалив рішення рекомендувати Верховній Раді України прийняти даний законопроект у першому читанні за основу.

Дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую.

Прошу представників фракцій і груп записатися на виступи в обговоренні цього законопроекту: два – за, два – проти.

Заремський, фракція «Слуга народу».

**ЗАРЕМСЬКИЙ М.В.,** член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 202, Чернівецька область, політична партія «Слуга народу»). Прошу передати слово Іонушасу Сергію.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Будь ласка, Сергію Костянтиновичу.

**ІОНУШАС С.К.** Шановні колеги, ми разом з вами дивимося на накладення санкцій Європейським Союзом, іншими державами і щоразу думаємо, що це може бути суттєвим впливом на російську федерацію щодо того, щоб досягнути відповідних угод. Але, на жаль, в нашій державі немає механізму притягнення до відповідальності за обхід санкцій. Навіть у Європейському Союзі прийнято директиву, відповідно до якої країни Європейського Союзу

зобов'язані внормувати своє законодавство і передбачити криміналізацію обходу санкцій.

Я впевнений, голосування даного законопроекту буде хорошим знаком нашим партнерам з Європейського Союзу з точки зору прийняття нових обмежувальних заходів щодо агресора.

Дякую.

Веде засідання Голова Верховної Ради України  
**СТЕФАНЧУК Р.О.**

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую.

Юрчишин Ярослав Романович, фракція «Голос». Будь ласка.

**ЮРЧИШИН Я.Р.,** голова Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Я дуже вітаю, що ми нарешті дійшли до того, про що я з колегами із фракції «Голос» та колегами із різних фракцій пропонували ще в 2022 році, а саме до криміналізації обходу санкцій. Є дивним, коли ми постійно говоримо, що Європа має карати треті країни, представників їхнього бізнесу, за те, що вони допомагають обходити санкції в технологічному процесі, коли Грузія і Казахстан стають головними постачальниками технологій країні-агресору, тобто росії. Але, пропонуючи це Європі, ми самі цього механізму не маємо.

Тому я дуже дякую команді пані Ірини Мудрої (на жаль, не вона сьогодні представляла їхнє напруження) за те, що цей законопроект у залі. Незалежно від результатів цього голосування наша фракція максимально відстоюватиме позицію, що даний механізм не може стати каральним для громадян України і використовуватися у політичних цілях. На жаль, такі випадки в нашій історії є.

Просимо зал визначатися. Ганебно, коли країна, яка вимагає карати за обхід санкцій, сама такого механізму не має.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Саврасов Максим Віталійович, фракція «Європейська солідарність». Будь ласка.

**САВРАСОВ М.В.,** член Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Прошу передати слово Артуру Герасимову.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Артур Володимирович Герасимов. Будь ласка.

**ГЕРАСИМОВ А.В.**, член Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Шановні українці, ключове тут не про російську федерацію. Цей проект закону має принципове значення для розуміння того, якою буде наша держава: правовою чи репресивною, загонять у стійло всю Україну і кожного із вас чи ні.

Законопроект подано нібито з метою забезпечення виконання рішення РНБО щодо санкцій, але ми маємо зрозуміти, що форма реалізації цієї мети перетворює інструмент на серйозну загрозу, бо пропонується фактично узаконити репресивний механізм щодо громадян України, який діє (увага!) поза межами судової системи. Уряд пропонує кримінальну відповідальність (увага!) на підставі політичного рішення. Після превентивних санкцій це наступний небезпечний прецедент узурпації влади за шпаргалкою Портнова, до якого Зеленський, між іншим, санкції не застосував.

Поясню конкретніше. Санкції РНБО застосовуються до громадян України без судового розгляду, без змагального процесу, без презумпції невинуватості. Добрий день, 1937 рік! Жоден суд не перевіряє законності рішення РНБО. Цим законопроектом пропонується карати людей за їх порушення, тобто немає суду, а покарання є. Як збираються карати? До 10 років позбавлення волі, штрафи до 2 мільйонів гривень, конфіскація майна, і це (увага!) без жодного судового підтвердження правопорушення. Добрий день, 1937 рік і товариш Берія! Відсутній будь-який механізм відповідальності членів РНБО за прийняття потенційно незаконних рішень. Законопроектом [№ 13311](#) фракції «Європейська солідарність» пропонується встановити таку відповідальність, але його ігнорують.

Ми не можемо підтримати документ, який фактично цементує політичні переслідування, вибіркове правосуддя та посилює тиск на адвокатів, бізнес і громадянське суспільство. Ми повинні захищати не тільки безпеку, а й свободу, інакше не буде ані першого, ані другого. Не підтримуйте!

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Григорій Миколайович Мамка, депутатська група «Платформа за життя та мир».

**МАМКА Г.М.**, заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Шановні колеги, будь-які зміни до Кримінального і Кримінального процесуального кодексів кажуть про те, що заходи будуть каральні, а нова стаття Кримінального кодексу говорить про те, за які дії має бути кримінальна відповідальність.

Хочу звернути увагу, Закон «Про санкції» прийнятий уже давно. І хто б тут що не казав, відповідальність за обхід санкцій має бути. Тільки треба

визначити два критерії: хто приймає відповідні рішення і яким чином вони виконуються.

Цей законопроект ми будемо підтримувати в першому читанні, але до другого читання необхідно визначити, хто у нас перебуває під санкціями, відповідність санкцій в Україні санкціям за кордоном. Може, хтось десь пропав. Треба внести норми щодо притягнення до відповідальності тих чиновників, які хтось не догледів, хтось перегледів або умисно не включив.

Цей законопроект щодо обходу санкцій говорить про прості речі: якщо є санкції, особа повинна достовірно знати, які обмеження накладені на підприємство або на фізичних осіб. Але з яких джерел вона зобов'язана про це дізнатися? Чи є обов'язок перепроверити? Немає. Думаю, це працюватиме для тих, кому треба, а до тих, хто дійсно обходитиме санкції, такий закон не застосовуватиметься.

Дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую.

Шановні колеги, прошу зайняти свої місця. Від фракції «Батьківщина» виступить Соболев Сергій Владиславович, і після цього голосуємо.

**СОБОЛЕВ С.В.** Шановні колеги, чи треба карати за обхід санкцій? Безсумнівно, треба, тільки ми повертаємося до першого ключового питання, без якого, на мій погляд, цей законопроект не може бути ухвалений у другому читанні: до кого застосовуються санкції, чи можуть санкції застосовуватися до громадянина України, який перебуває на території України, ніде не переховується або переховується, наприклад, в країні агресора?

На наш погляд, цей проект закону може бути ухвалений, якщо змінимо підхід до цього: лише іноземні громадяни і громадяни України, які переховуються на території країни агресора, усе інше не працюватиме, буде вибіркоким.

Дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Шановні колеги, прошу зайняти свої місця і підготуватися до голосування.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до Кримінального кодексу України і Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про санкції» щодо встановлення відповідальності за порушення спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» ([№ 12406](#)) за основу.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 254.

Рішення прийнято.

Покажіть по фракціях і групах.

Шановні колеги, далі в нас проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо удосконалення процедур подання та перевірки декларацій доброчесності суддів» ([№ 13165](#)) та альтернативні до нього законопроекти [№ 13165-1](#), [№ 13165-2](#).

Ставлю на голосування пропозицію про включення законопроектів № 13165, № 13165-1, № 13165-2 до порядку денного сесії.

Шановні колеги, треба 226 голосів. Прошу голосувати.

«За» – 237.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію про розгляд цього питання за скороченою процедурою. Прошу голосувати.

«За» – 223.

Рішення прийнято.

Запрошую до слова заступницю міністра юстиції України Васильчук Вікторію Олександрівну.

**ВАСИЛЬЧУК В.О.**, заступник міністра юстиції України. Шановний пане Голово! Шановні народні депутати! На виконання кроку 3.5 Плану України, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 березня 2024 року, та рекомендацій Європейської комісії щодо посилення підзвітності доброчесності та професіоналізму судової влади шляхом перегляду декларації доброчесності суддів та процесу їх перевірки Міністерством юстиції розроблено проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо удосконалення процедур подання та перевірки декларацій доброчесності суддів».

Метою прийняття цього законопроекту є посилення підзвітності та доброчесності суддів шляхом оптимізації форми декларування доброчесності та родинних зв'язків судді, а також удосконалення процедури перевірки декларування суддями своєї доброчесності.

Проектом закону пропонується внести зміни до Закону України «Про судоустрій і статус суддів», якими передбачити: об'єднання декларації доброчесності судді та декларації родинних зв'язків судді в один документ; уточнення тверджень і відомостей, що зазначаються суддею в декларації доброчесності та родинних зв'язків; порядок та строки проведення Вищою кваліфікаційною комісією суддів України перевірки декларації доброчесності та родинних зв'язків судді; розширення підстав проведення перевірки декларації доброчесності і родинних зв'язків судді та встановлення строків такої перевірки; право Вищої кваліфікаційної комісії суддів України під час проведення перевірки декларації доброчесності звертатися за наданням інформації (документів, матеріалів) до будь-яких осіб, які є власниками або розпорядниками такої інформації, а також обов'язок таких осіб надати запитувану інформацію.

Вказані зміни були запропоновані у зв'язку з рекомендаціями Європейської комісії, викладеними у звіті в рамках Пакета розширення Європейського Союзу, та відповідно до висновків та рекомендацій Європейської комісії, викладених в скринінговому звіті. Прийняття даного проекту закону забезпечить виконання міжнародних зобов'язань, взятих Україною в рамках виконання Плану України.

Дякую за увагу. Прошу підтримати.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Запрошую до слова автора альтернативного законопроекту № 13165-1 народного депутата України Власенка Сергія Володимировича.

Будь ласка, Сергію Володимировичу.

**ВЛАСЕНКО С.В.,** *член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»).* Дякую, шановний пане Голово. Ви знаєте, під час обговорення цього законопроекту на засіданні профільного комітету сталася одна цікава історія. Виявляється, те, як наші міжнародні зобов'язання тлумачить Міністерство юстиції, не завжди відповідає тому, які вимоги ставлять перед нами наші іноземні партнери, тому що, як правило, Міністерство юстиції веде ці перемовини самостійно. А щодо цього законопроекту в перемовинах брали участь представники судової гілки влади. І коли Міністерство юстиції на засіданні комітету почало розповідати, що є вимоги, в тому числі щодо проведення чергових позачергових перевірок декларацій суддів, і що це нібито вимога наших європейських партнерів, то виступили представники Верховного Суду і сказали, що такої вимоги під час перемовин не висувалося. Ще раз кажу, як з'ясувалося, нас всіх, м'яко кажучи, Міністерство юстиції трохи вводить в оману, коментуючи на свій розсуд, як воно бачить наші міжнародні зобов'язання.

Стосовно частини законопроекту, яка торкається об'єднання двох декларацій, зміни відомостей, які треба зазначати в тих деклараціях. Ну, зрозуміло, навіщо судді подавати дві декларації, якщо можна подати одну об'єднану, викласти в ній всю необхідну інформацію і передати на підтвердження.

Мій законопроект відрізняється від законопроекту Міністерства юстиції і, як з'ясувалося, трохи більше відповідає нашим міжнародним зобов'язанням. Але комітет рекомендував підтримати законопроект № 13165-2. Тому я закликаю всіх колег підтримати законопроект № 13165-2 мого колеги Івана Романовича Калаура. Він чітко, більш жорстко врегульовує всі необхідні питання, пов'язані з покращенням декларування суддів.

Дякую, колеги.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую.

До слова запрошується автор ще одного альтернативного законопроекту № 13165-2 Іван Романович Калаур. Прошу.

**КАЛАУР І.Р.**, заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановний Руслане Олексійовичу! Шановні колеги! Мною був поданий альтернативний законопроект № 13165-2, скерований на усунення тих неточностей, які існують у попередніх двох законопроектах, та покращення правового становища судді під час перегляду їх декларацій щодо доброчесності та родинних зв'язків.

У законопроектах не встановлено періоду, протягом якого здійснюється перевірка декларацій. У моєму проекті закону вказується останній звітний період. ВККС зобов'язана протягом одного місяця з моменту, коли надійшла інформація, прийняти рішення про початок перевірки декларацій доброчесності та родинних зв'язків. Але інформація буває різна, і моя запропонована норма скерована на розширення повноважень ВККС, де говориться про те, що вона може прийняти рішення не тільки про початок перегляду, а й про відмову у перегляді даного рішення. На моє глибоке переконання, суддя, декларація якого підлягає перевірці, має бути поінформований, що щодо його декларації здійснюється перевірка.

Законопроект № 13165-2 має норму, що ВККС, прийнявши рішення про початок перегляду декларацій доброчесності та родинних зв'язків, зобов'язана не пізніше наступного дня повідомити суддю про прийняте комісією рішення. Результати розглядатимуться на засіданні ВККС, в якому суддя має право брати участь. Неявка судді на засідання Вищої кваліфікаційної комісії суддів України без поважних причин не перешкоджатиме розгляду результатів перевірки, але у разі систематичної (тричі) неявки судді комісія зможе розглянути результати перевірки такого судді за його відсутності.

Також пропонується передбачити оскарження рішень ВККС. У попередніх законопроектах говориться про те, що...

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую.

Запрошую до слова голову Комітету з питань правової політики Маслова Дениса Вячеславовича.

**МАСЛОВ Д.В.**, голова Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Дякую. Насправді мої колеги – автори законопроектів – досить детально озвучили зміст законопроектів і їх відмінності. Один із авторів, член нашого комітету, Сергій Володимирович Власенко навіть сказав з цієї трибуни, що він також підтримує законопроект авторства іншого нашого колеги. Це і є наслідком виваженої роботи в Комітеті

з питань правової політики та знаходження спільних думок у межах роботи комітету.

Моя функція полягає в тому, щоб оголосити рішення комітету, яке було прийнято за наслідками розгляду законопроектів. Отже, Комітет з питань правової політики вирішив рекомендувати Верховній Раді України прийняти в першому читанні за основу альтернативний законопроект № 13165-2 авторства нашого колеги Калаура Івана Романовича, скоротивши строк подання пропозицій і поправок до другого читання, у зв'язку з чим законопроекти № 13165, № 13165-1 – відхилити. Одночасно звернутися до Голови Верховної Ради України з пропозицією про застосування статті 116 Регламенту Верховної Ради України.

Насамкінець хочу сказати, чому треба скоротити строк підготовки до другого читання. Як ви знаєте, прийняття цього законопроекту лежить в площині наших міжнародних зобов'язань, в тому числі і в Плані для *Ukraine Facility* у II кварталі, тому, щоб вчасно встигнути, є необхідність скоротити строк для подання поправок і пропозицій до другого читання. Прошу підтримати альтернативний законопроект № 13165-2.

Дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую.

Прошу представників фракцій і груп записатися на виступи в обговоренні цього проекту закону: два – за, два – проти.

Ірина Василівна Фріз, фракція «Європейська солідарність».

Софія Федина. Будь ласка.

**ФЕДИНА С.Р.,** член Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Щойно в першому читанні ви проголосували не лише за виправдовування накладення санкцій на громадян України, що суперечить Закону «Про санкції», але ще й за кримінальну відповідальність за обхід санкцій проти самих громадян України. Прекрасно, ви будете диктаторську державу, не розуміючи, що це і вас найближчим часом може торкнутися.

Але, якщо ми говоримо про законопроект стосовно суддів, я хотіла б наголосити на дещо іншому аспекті. Перевірка декларацій, огляди, доброчесні, недоброчесні.

Перше. Допоки працюватиме прямий зв'язок Банкової з усіма судами, допоки будуть накази з Банкової суддям приймати ті чи інші політичні рішення, які не мають нічого спільного з законом, ніякі перевірки доброчесності суддів не допоможуть.

Друге. Ви, по суті, допомагаєте плодити «портновщину», неусвідомлюючи цього всього. Я вважаю, зараз Верховна Рада мала б розглядати, а з якої радості Офіс Президента заблокував петицію, яку підписали багато громадян України,

щоб провести усі перевірки, виявити які судді працювали з Портновим і організовували політичні переслідування як опозиції, так і військових та громадських діячів, запустити процедуру люстрації суддів, додаткові перевірки стосовно них. Але вам це нецікаво, тому що, маючи монобільшість, ви навіть не пробуєте зробити судову реформу. Вам всім вигідно, щоб судова система працювала в портновському режимі, татаровському режимі, бо ви думаєте, що так легше керувати державою. Проте ви також за це будете гірко платити. На жаль, зараз за це платять громадяни України, передусім військові.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Івченко Вадим Євгенович. Я так розумію, ви передаєте слово Власенку?

Будь ласка, Сергію Володимировичу.

**ВЛАСЕНКО С.В.** Дякую, шановний пане Голово. Я ще раз звертаю вашу увагу, колеги, на те, що це вже не перший випадок, коли Міністерство юстиції трохи довільно тлумачить наші міжнародні зобов'язання, переконуючи, у тому числі й нас, з цієї трибуни підтримати той чи інший законопроект.

Питання в єдиному: чи треба перевіряти доброчесність суддів і їхні родинні зв'язки. Думаю, жодна людина в цьому залі не має негативної відповіді на це питання. Усі розуміють, що таку перевірку треба проводити. Але ми не повинні перетворювати життя суддів на суцільну перевірку: завершив заповнення однієї декларації, почав заповнення другої, закінчив другу, почав третю, потім повернувся до першої. Тобто замість того, щоб займатися розглядом судових справ, суддя лише заповнює декларації. Щоб цього уникнути, якраз і запропоновано внести певні технічні зміни щодо процедури декларування суддів, кількості декларацій, що заповнює суддя, періодичності заповнення цих декларацій, переліку відомостей, які повинні бути відображені в цих деклараціях і таке інше.

Тому цей законопроект необхідно підтримати в першому читанні. Звичайно, він неідеальний, як будь-який законопроект, що розглядається Верховною Радою України, але це рух в правильному напрямі, в напрямі продовження, але гармонізації декларування, яке здійснюють українські судді.

Хочу нагадати, що навантаження судді першої інстанції становить 1,5 тисячі справ на рік, є й 2 тисячі справ, і їм що, ще ці декларації заповнювати кожні 5 хвилин? Це абсолютно...

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** До слова запрошується Славицька Антоніна Керимівна, депутатська група «Відновлення України». Будь ласка.

**СЛАВИЦЬКА А.К.,** член Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Добрий день, шановні колеги! Ми також будемо підтримувати

альтернативний законопроект № 13165-2. На наш погляд, його редакція краща, аніж урядового.

Хочеться зазначити, він також не є ідеальним, тому що тут надмірна дискреція Вищої кваліфікаційної комісії суддів. ВККС надається право самостійно встановлювати пріоритет під час проведення перевірок декларацій суддів. Нечітко визначені критерії для встановлення такої пріоритетності. Дуже багато передається на рівень Регламенту ВККС, що зазначає у своєму висновку і Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України.

Ще хочу додати: коли ми ухвалювали антикорупційну стратегію, наголошувалося на тому, що судді знаходяться постійно в якихось непередбачуваних оцінюваннях і перевірках, і це є проблемою. Але ми продовжуємо це нав'язувати. Це не означає, що суддів не потрібно перевіряти. У нас так само існують діючі процедури дисциплінарного провадження в рамках реформованої Вищої ради правосуддя. Мені дивно чути і читати заяви окремих активістів, що начебто, ухвалюючи цей законопроект, ми від чогось рятуємо якихось поплічників колишнього Голови Верховного Суду. Це маячня, брехня та маніпуляція. Якщо у колишнього Голови Верховного Суду були якісь поплічники, правоохоронні органи самі мали б повідомити про підозру або спростувати свої звинувачення.

Ми підтримуємо цей законопроект за основу, будемо подавати відповідні пропозиції до нього.

Дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую.

І завершальний виступ – Мамка Григорій Миколайович. Після цього голосуємо.

Будь ласка, Григорію Миколайовичу.

**МАМКА Г.М.** Зобов'язання партнерів необхідно виконувати, але з максимальною адаптацією до нашої системи, нашого законодавства, і це буде правильно. Стосовно представників, які ведуть перемовини, є проблема. Може, їх треба навчити або пояснити, що вони мають відстоювати, чий інтереси.

Що передбачається цим законопроектом? Об'єднати дві декларації. Але, яка відповідальність за внесення неправдивих відомостей, окрім статті 366 КК, з приводу цієї декларації, не можу знайти в законодавстві. Зверніть увагу, які надаються повноваження комісії суддів: приймати рішення, які першочергово проводити перевірки. А де механізм, критерії першочерговості? Хтось когось попросив, хтось комусь заплатив, хтось десь озвучив, зацентрував увагу. Ви це чесно, немає корупції? Це перше.

Друге. Скажіть мені, будь ласка, всі ж дорослі люди, що таке критерій «доброчесність»? Незрозуміло, як визначити незалежність (від кого не зрозуміло), чесність, неупередженість, непідкупність (новий критерій), сумлінність, дотримання етичних норм, бездоганну поведінку у професійній

діяльності та особистому житті. Вибачте, де ці критерії, що це означає? Кандидат і члени ВККС мають розуміти, як це визначати. Законопроект прошитий всім, але вперше ми надаємо право ВККС за відсутності судді розглядати результати перевірки такого судді.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую.

Шановні колеги, ми завершили розгляд цих законопроектів. Переходимо до прийняття рішення. Прошу народних депутатів підготуватися до голосування.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо удосконалення декларацій доброчесності суддів та родинних зв'язків судді» ([№ 13165-2](#)) за основу з доопрацюванням положень відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 258.

Рішення прийнято.

Покажіть по фракціях і групах. Єдність, як вона є.

Шановні колеги, є пропозиція комітету скоротити наполовину строк подання поправок і пропозицій. Голова комітету пояснював, для чого це потрібно.

Ставлю на голосування пропозицію про скорочення наполовину строку подання пропозицій і поправок для підготовки законопроекту № 13165-2 до другого читання. Прошу голосувати.

«За» – 248.

Рішення прийнято.

---

Шановні колеги, наступний проект Закону «Про утворення Спеціалізованого окружного адміністративного суду, Спеціалізованого апеляційного адміністративного суду» ([№ 13302](#)).

Шановні колеги, займіть свої місця. Зараз ми маємо включити це питання до порядку денного сесії. Потрібно 226 голосів.

Ставлю на голосування пропозицію про включення до порядку денного сесії законопроекту № 13302.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 239.

Рішення прийнято.

Покажіть по фракціях і групах.

Ставлю на голосування пропозицію про розгляд цього питання за скороченою процедурою. Прошу голосувати.

«За» – 229.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, запрошую до слова доповідача – заступницю Керівника Офісу Президента України Мудру Ірину Романівну. Будь ласка, до 2 хвилин.

**МУДРА І.Р.**, *заступник Керівника Офісу Президента України*. Добрий день, шановні народні депутати! Вашій увазі пропонується проект Закону «Про утворення Спеціалізованого окружного адміністративного суду, Спеціалізованого апеляційного адміністративного суду».

26 березня цього року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких інших законодавчих актів України щодо правових засад утворення та функціонування Спеціалізованого окружного адміністративного суду та Спеціалізованого апеляційного адміністративного суду» [№ 4264-IX](#), яким визначено правові засади функціонування в системі судоустрою України двох нових вищих спеціалізованих судів. Також було визначено особливості проведення конкурсу на посади суддів до цих судів та їх предметну юрисдикцію.

Отже, згаданим законом була закладена правова база для початку формування і функціонування двох нових вищих спеціалізованих судів. Проте для того, щоб повноцінно розпочалася процедура формування суду, необхідний окремий закон про утворення цих судів.

Відповідно до частини другої статті 125 Конституції України суд утворюється законом, проект якого вносить до Верховної Ради України Президент України після консультацій з Вищою радою правосуддя. Такі консультації були проведені. 29 квітня 2025 року Вища рада правосуддя підтримала законопроект без жодних застережень. На виконання вимог Конституції України Президент України вніс до парламенту законопроект про утворення судів, визначивши його як невідкладний.

Отже, пропонується утворити Спеціалізований окружний адміністративний суд та Спеціалізований апеляційний адміністративний суд з місцезнаходженням обох судів у місті Києві.

Прошу шановних народних депутатів підтримати законопроект, внесений Президентом України.

Дякую за увагу.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякуємо, Ірино Романівно.

Запрошую до слова співдоповідача – голову Комітету з питань правової політики Маслова Дениса Вячеславовича. Будь ласка.

**МАСЛОВ Д.В.** Дякую, Руслане Олексійовичу. Шановні колеги, в минулому році ми з вами прийняли закон, який регулює діяльність цих двох судів, а саме їх компетенцію, предметну юрисдикцію, територіальну юрисдикцію, як вони утворюються і діють. Тепер цілком логічний наступний крок – створення цих судів. Створення, реорганізація або ліквідація судів – це

компетенція виключно Президента України. Тому Президент і вніс відповідний законопроект, який ми з вами сьогодні, сподіваюся, ухвалимо.

Рішенням Комітету з питань правової політики було рекомендовано даний законопроект прийняти в першому читанні за основу та в цілому. Якщо чесно, там немає про що вести мову між першим і другим читаннями, бо йдеться про утворення двох судів.

Прошу підтримати і дати можливість проводити відповідні процедури. Хочу нагадати, добори на посади суддів цих двох судів проходитимуть за участі експертів, у тому числі міжнародних, щоб забезпечити відповідний ступінь довіри як назовні, так і всередині.

Дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую.

Шановні колеги, прошу записатися від фракцій і груп на виступи в обговоренні цього законопроекту: два – за, два – проти.

Олександр Санченко, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

**САНЧЕНКО О.В.,** голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Прошу передати слово Маслову.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Денис Вячеславович Маслов. Будь ласка.

**МАСЛОВ Д.В.** Дякую. Фракція «Слуга народу». Колеги, ці два суди відповідають структурі нашої адміністративної юрисдикції. Я дякую всім членам Комітету з питань правової політики і народним депутатам, які відстояли позицію, що саме ці два суди мають бути утворені замість колишнього Окружного адміністративного суду міста Києва, саме ці два суди матимуть відповідну юрисдикцію з розгляду справ проти центральних органів виконавчої влади. Думаю, ви розумієте, наскільки важливе питання якості тих кадрів, якими будуть заповнені ці суди.

У минулому році ми передбачили відповідний механізм за участі, в тому числі міжнародних, національних експертів, усіх органів судового врядування, щоб забезпечити цей процес. Ми будемо це підтримувати.

Дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую.

Володимир Михайлович В'ятрович, фракція «Європейська солідарність».

**В'ЯТРОВИЧ В.М.,** член Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (загальнодержавний

*багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»).* Прошу передати слово Софії Федині.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Софія Федина. Будь ласка.

**ФЕДИНА С.Р.** Тут колеги кажуть, що треба дуже швидко, терміново, навіть скорочуючи строк, приймати за основу і в цілому. У мене запитання: навіщо ви всі так спішите? Щоб «портновські курчата» не розбіглися? Щоб ті, кого Портнов в ручному режимі за горло тримав, не забули як воно, коли за горло тримають?

Давайте казати чесно, в цьому законопроекті є дуже багато нюансів. Мало того, що в самому процесі раптово змінилася концепція, вищезгадані органи, щодо яких йдеться, втратили прив'язку до столиці, стали спеціалізованими, то раптово виплило те, що вони будуть вищими спеціалізованими судами, хоча це суперечить законодавству як такому.

Ми всі розуміємо, що ці суди мають замінити скандальний окружний адміністративний суд, яким прямо керував Портнов. А тепер дуже цікаво: а чи не заради утворення такого ручного, прискореного, неконтрольованого і недоопрацьованого режиму судів приїжджав Портнов в Україну? Можливо, він приїжджав в Офіс Президента і спілкувався з найвищим керівництвом держави, щоб продумати як ефективніше контролювати так звані новостворені суди? Інакше це пояснити не можу. Тим більше не можу пояснити, чому стосовно Портнова, який закликав вбивати активістів, майданівців, ветеранів і чинних військових, не було позиції ні в Офісу Президента, ні у Кабінету Міністрів щодо застосування проти нього санкцій, хоч він і втік за кордон. Я не можу зрозуміти, як так сталося, що, коли Володимир Олександрович став Президентом, Портнов повернувся і почав в ручному режимі керувати судовою і частково правоохоронною системами Української держави.

Товариство, насправді ми зараз мали б думати, як позбутися портновської спадщини.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Власенко Сергій Володимирович, фракція «Батьківщина».

**ВЛАСЕНКО С.В.** Дякую, шановний пане Голово. Давайте пригадаємо, як взагалі з'явилася проблема зі створенням цього суду. Пам'ятаєте, як тут бігали по залу, «літали», «висіли на люстрах» активісти, і у нас тут, у залі, сидять активісти, які розповідали, що треба ліквідувати Окружний адміністративний суд міста Києва і всім буде щастя, завтра наступить благоденство, судова система запрацює дуже добре. Ліквідували, 2,5 року люди не мали доступу до правосуддя. Потім вирішили вдіти нам на голову, що замість нього має бути Вищий адміністративний суд, який в собі поєднає і першу інстанцію, і апеляцію, чого взагалі немає в нашій адміністративній системі. Але, слава Богу, Комітету

з питань правової політики, який включився в перемовини, бо Мін'юст нам розповідав 1,5 року, що це неможливо змінити, вдалося виправити ситуацію, принаймні, частково. Проте знову-таки, не зазіхаючи на абсолютно беззаперечне конституційне право Президента утворювати суди, це його право і тут немає жодних питань, пропонується обирати суддів в цей суд не за тією процедурою, як в усі інші суди адміністративної юстиції, що абсолютно неправильно. Тобто судді в усі суди адміністративної юстиції обираються в один спосіб, а в цей, окремий, суд судді будуть обиратися абсолютно по-іншому і вчергове з домінуючим впливом так званих міжнародних експертів.

Колеги, якщо ми йдемо в Європейський Союз, так давайте робити як в Європейському Союзі, але точно не так, як роблять в якихось невідомих мені країнах. Жодна країна світу не віддає нікому право формувати суди. Це суверенне право держави. Саме тому фракція «Батьківщина» утримуватиметься під час голосування.

Дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую.

Шановні колеги, зараз ще Григорій Миколайович Мамка, і після цього будемо голосувати за цей проект закону, тому прошу зайняти свої місця.

Будь ласка, Григорію Миколайовичу, 2 хвилини.

**МАМКА Г.М.** Шановні колеги, хочу продовжити виступ попереднього промовця. Дійсно, «лазили по стелі», приймали рішення, тому що суд корумпований, давайте з ним щось робити. Законом ми його заборонили, змінили, реорганізували. Потім приймали іншу законодавчу ініціативу, щоб якось розібратися з тими судовими справами, які слухалися в тому суді.

Перше голосування було космічне – прийняли рішення передати всі справи в область, до Київського окружного адміністративного суду. Передали. Потім зрозуміли, що ще не все проголосували, визначили законодавчо апеляційну інстанцію іншим судам, які розглядали. Чи може таке бути у правовій державі? Чи можливе таке знущення законодавчої гілки влади над судовою, яка незалежна від всіх гілок влади? Ні, неможливе.

Але ми йдемо далі. Тепер ми кажемо, що те, що робили законодавчо протягом п'яти років до цього, не враховується. Зараз ми створимо нові суди з тими самими функціями, тільки назви змінені. Ну, це ж історія, це вже було. Де в цій законодавчій ініціативі, яку комітет пропонує прийняти в цілому, ідеться про те, що робити зі справами, які ми віддали в ті суди? Забирати чи їх заново треба буде реєструвати? Як це відбуватиметься? Але в нас є перспектива в подальшому, через рік, законодавчо врегулювати і прийняти рішення про те, що робити цим новим судам.

Дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую.

Шановні колеги, переходимо до прийняття рішення. Прошу всіх народних депутатів зайняти свої місця і підготуватися до голосування. Важливий проект закону, тому потрібна консолідація ваших зусиль.

Отже, ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про утворення Спеціалізованого окружного адміністративного суду, Спеціалізованого апеляційного адміністративного суду» ([№ 13302](#)) за основу.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 250.

Рішення прийнято.

Покажіть по фракціях і групах.

---

Шановні колеги, надійшла заява від двох фракцій з вимогою про оголошення перерви, яку готові замінити на виступ.

Будь ласка, Юліє Володимирівно, вам слово.

**ТИМОШЕНКО Ю.В.**, *член Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»).* Фракція «Батьківщина». Шановні друзі, ви знаєте, яка важка ситуація на фронті. Ми розуміємо, що на сьогодні лише на 30 відсотків профінансовано виробництво і закупівля державою вітчизняної зброї, боєкомплектів, безпілотників і таке інше. Не закуповують не тому, що не хочуть, а тому що, як кажуть, немає фінансових ресурсів.

Я хочу вас поінформувати, що тимчасова слідча комісія щодо вивчення ситуації в енергетиці, яку очолює Олексій Кучеренко і до складу якої входять представники всіх фракцій, закінчила перший етап роботи. Одноголосно затверджений звіт першої частини роботи цієї тимчасової слідчої комісії.

За результатами проведеної роботи встановлено, що в державних корпораціях НАК «Нафтогаз України» і НАЕК «Енергоатом» є нерозподілений прибуток за 2024 рік і частково за цей рік. Вдумайтеся в цифри: нерозподілений прибуток НАК «Нафтогаз України» становить 24 мільярди гривень і він не перерахований в бюджет. За наполяганням тимчасової слідчої комісії НАК «Нафтогаз України» включив це в бухгалтерську звітність і показав як прибуток. Прибуток НАЕК «Енергоатом» становить майже 60 мільярдів гривень.

Дорогі друзі, 84 мільярди гривень сьогодні, коли нам треба зміцнити Збройні Сили України, зміцнити фронт, – це неймовірно великі кошти. Ви усвідомлюєте, наскільки важливо зараз ці кошти направити в бюджет, тим паче, є повне розуміння всіх фракцій щодо цих сум.

У зв'язку з цим ми внесли законопроекти [№ 13322](#) і [№ 13319](#), де вимагаємо спрямувати 84 мільярди гривень до бюджету виключно на закупівлю зброї. Ще раз кажу, тимчасова слідча комісія чітко визначила суми, з якими

погодилися і «Енергоатом», і «Нафтогаз України». Зараз нам треба внести зміни до бюджету. У четвер на цю тему буде нарада за головування Прем'єр-міністра та за участі міністрів фінансів і оборони.

Прошу включити ці законопроекти до порядку денного сесії, позачергово їх проголосувати і направити ці гроші не на певні корупційні речі, а конкретно на закупівлю зброї, боєкомплектів, дронів і всього, що потрібно нашій армії. Сподіваюся, хоча б навколо захисту країни і таких святих тем, як допомога Збройним Силам і фінансування закупівлі зброї, ми будемо єдині і одноголосно приймемо таке рішення.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую.

---

Шановні колеги, переходимо до розгляду наступного проекту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розвитку фінансової інклюзії в Україні» ([№ 13018-д](#)).

Запрошую на трибуну Данила Олександровича Гетманцева для представлення законопроекту і відповідей на запитання.

Ми домовилися розглянути це питання таким чином: виступ від фракції «Європейська солідарність» – 2 хвилини.

Григорію Миколайовичу Мамка, наполягатимете на своїх поправках? Добре.

Будуть ще поправки і виступ Южаніної – 5 хвилин і поправки Разумкова Дмитра Олександровича. Думаю, почнемо з виступів, потім перейдемо до поправок.

Хто виступатиме від фракції «Європейська солідарність»?

Геращенко. Будь ласка, 2 хвилини.

**ГЕРАЩЕНКО І.В.** Шановні колеги, це той рідкісний випадок, коли профільний комітет прийняв поправки фракції «Європейська солідарність», зокрема і мого авторства, тому що вони є дуже правильними. Ідеться про те, щоб надавати послуги на територіях з особливими умовами розвитку. Тобто це прифронтові території, на яких сьогодні і безпекова ситуація не дозволяє надавати банківські послуги, і які потребують особливої уваги. Чому для мене і нашої команди це особливо важливо? Тому що війна почалася в 2014 році, і хочу сказати, після звільнення українських територій, а вдалося звільнити дві третини окупованого Донбасу, туди відразу приходять пошта, банківські послуги, щоб захистити найбільш вразливі категорії населення.

Ми з колегами неодноразово відвідували ці прифронтові села, куди приїжджали мобільні підрозділи банків, аби надавати відповідні послуги. Вони всі були обов'язково з охороною, бо так само важливо захистити і листонош, і тих людей, які надаватимуть ці послуги. Тому наші поправки стосуються двох

речей: можливості доступу незахищених категорій населення до банківських послуг і захищеності представників пошти, які надаватимуть послуги банку. Це дуже важливо.

У даному разі хочу сказати, наша команда читає всі законопроекти, ми готуємо фахові поправки. І коли вони приймаються, це впливає, в тому числі на рішення фракції «Європейська солідарність» щодо підтримки чи непідтримки законопроекту в другому читанні. Ось про що йдеться.

Дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Южаніна. Будь ласка, 5 хвилин.

**ЮЖАНІНА Н.П.,** *член Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»).* Шановні колеги, я хотіла б все-таки звернути вашу увагу на зміст цього проекту закону, підготовленого до другого читання. Банк фінансової інклюзії – це новий термін для банківської системи України, а інклюзія як процес – це збільшення ступеню участі всіх громадян у соціумі, в тому числі людей з інвалідністю та інших маломобільних груп населення.

Що ми маємо згідно із проектом? Є визначення, що фінансова інклюзія – це створення умов для клієнтів, що забезпечують можливість рівного доступу до отримання банківських, платіжних та інших фінансових та супровідних послуг, з урахуванням принципу недискримінації, незалежно від рівня особистого доходу фізичної особи та інших факторів, що перешкоджають клієнтам користуватися такими послугами.

Скажіть, будь ласка, чи наповнені ці слова змістом? Вимоги до створення банків фінансової інклюзії майже нічим не відрізнятимуться від створення звичайних банків: мінімальний статутний капітал, стратегія розвитку, вимоги до керівників органів банку, ризик менеджменту, фінансового моніторингу. Усе це буде і для банків фінансової інклюзії.

Щодо діяльності самого банку та обмеженої банківської ліцензії. Вона надаватиме право фізособам, суб'єктам господарювання, громадським та благодійним організаціям, дохід яких за минулий рік не перевищив 5 мільйонів євро, тобто 235 мільйонів гривень, органам державної влади та органам місцевого самоврядування здійснювати банківські та платіжні послуги. Це я знову про інклюзію, слідкуйте.

Обмеженою банківською ліцензією забороняється: здійснювати видачу кредитів за певними строками і сумами для придбання житла; видачу кредитів для суб'єктів господарювання, органам державної влади та органам місцевого самоврядування у розмірі – понад 19,2 мільйона гривень; здійснювати інвестиції в цінні папери, крім ОВДП та депозитних сертифікатів НБУ; надавати послуги в межах професійної діяльності на ринках капіталу. Що тут найцікавіше? Те, що такі банки матимуть право надавати послуги за межами приміщення відділення

банку, а в разі залучення комерційного агента – за межами приміщення, в якому комерційний агент надає послуги. І це основна норма, яка була дуже дискусійною. У результаті багатьох проведених засідань робочої групи вдалося довести один одному позицію щодо ризиків, які несе в собі норма, якщо платіжні послуги в повному вигляді надаватимуться поза межами приміщення банку. Тому ця норма була в першому читанні, доопрацювавши її до другого читання, банкам фінансової інклюзії дозволено надавати лише фінансові платіжні послуги в національній валюті, крім приймання готівкових коштів для зарахування на вклад, здійснювати пропонування, підготовку та укладення договорів щодо банківських, платіжних, інших фінансових та супровідних послуг, а також надавати відповідні консультації населенню. Але за межами банківських відділень і приміщень ходіння грошей не відбуватиметься.

На жаль, ні члени комітету, ні члени робочої групи, ні Національний банк, як регулятор, не дослухалися до пропозицій банківської спільноти, щоб надати діючим звичайним банкам аналогічне право здійснювати частину платіжних, лише платіжних, послуг поза межами їх відділень. І ця дискримінаційна норма залишилася. І виходить, що звичайний банк, щоб надавати послуги поза межами свого відділення, повинен здати звичайну банківську ліцензію і отримати обмежену банківську ліцензію.

Ми говоримо про 5 мільйонів громадян, які потребують цієї послуги. Це, звичайно, перебільшено, але якщо такі відділення банків будуть відкриті через комерційних агентів, якими можуть стати відділення «Укрпошти», «Нової пошти», а також супермаркети, АЗС, аптеки з розвиненими мережами, це дасть можливість хоча б трохи більше надавати послуг тим, хто цього потребує.

Щодо безпекового фактору і всього іншого, це окреме питання. Але, як на мене, цей проект надто складний, і навіть серед тих охочих, які спостерігалися на етапі внесення цього проекту закону в зал, вже дуже багато тих, хто думає і щодо безпекового фактору, і щодо переліку послуг, які можуть надаватися. Головне, щоб ми не знищили банківську систему, яка працює зараз на тих територіях...

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую.

Разумков Дмитро Олександрович. У вас 13 поправок, ви берете 8 хвилин. Будь ласка.

**РАЗУМКОВ Д.О.,** народний депутат України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Дякую. Шановні колеги, є декілька питань, які варто було б підняти, пов'язаних з фінансовою ситуацією в нашій країні, як ми як держава, як парламент, як уряд, як Офіс Президента використовуємо ті кошти, які мали б спрямовуватися на потреби людей. Насамперед це питання комунальних послуг і комірнього. Я нагадав би вам всім, що на початку війни в цьому залі приймалося правильне рішення, яке, як не дивно, було підтримано Президентом, він підписав цей

закон. Правильні рішення дуже рідко виходять з Офісу Президента, з-під пера глави держави. Це була саме та соломинка, яка втримувала людей. Ідеться про заборону підняття комірною для населення.

Потім почали порушувати закон. Вперше підняли плату на електроенергію, яка зараз в 2,5 рази більша, аніж була на початку повномасштабного вторгнення, – 4 гривні 32 копійки. Я не знаю, чи всі чули в залі Верховної Ради, що на прифронтових територіях або на територіях, які були окуповані, а потім звільнені, продовжують нараховувати або намагаються стягнути плату за комірне навіть за той час, коли ці території знаходилися під контролем рашистів. Виходячи з цього, скажіть, будь ласка, чи є хоч маленька ймовірність того, що люди залишаться в Україні, а не поїдуть зі своїх населених пунктів? Причому ми говоримо про території, на яких і зараз тривають бойові дії, куди прилітають дрони, КАБи, ракети.

Я пропоную, щоб ми все-таки повернулися до того, що обіцяли людям на початку повномасштабного вторгнення, – не піднімати тарифи. Поясню, чому? На сьогодні за різними оцінками, це засекречена інформація, ви не отримаєте її ні від профільного комітету, ні від міністерства, думаю, на жаль, в них немає цієї інформації, заборгованість становить понад 200 мільярдів гривень. Ми зараз з вами говоримо про те, що люди фізично не зможуть сплачувати це комірне. Якщо не повернемося до того, що обіцяли на початку повномасштабного вторгнення, втратимо людей, вони виїдуть із цих населених пунктів, можливо, не будуть навіть затримуватися в інших містах, шукатимуть можливість виїхати за кордон.

Паралельно з цим, хочу сказати, нам дуже везе кожної зими, бо вже три роки поспіль вона відносно тепла. Але сьогодні маємо новий рекорд – найнижчий за останні 11 років показник газу в наших газових сховищах – 6 мільярдів кубометрів. Фактично це 19 відсотків від загальної місткості сховищ.

Сьогодні ми говоримо про дефіцит бюджету. А я хотів би вам всім нагадати, як минулого року НАК «Нафтогаз України» закуповувала газ. Влітку, коли була ціна адекватна, коли можна було накопичувати і заганяти газ в сховища, «Нафтогаз України» сидів і, вибачте за непарламентський вислів, в носі колупався, дочекався, коли ціна на газ піднялася до величезних показників, яких давно не було, почав його закуповувати. Це абсолютний непрофесіоналізм, причому і я, і мої колеги з команди «Розумна політика» про це говорили з трибуни. Треба віддати належне, про це говорили і колеги із провладної фракції, звертали увагу, що це абсолютно неефективне використання коштів. Може бути аналогічна ситуація – підійдемо до зими, а газу в нас не буде, хоча, на щастя, вже немає ні Кубракова, ні Найєма, які відповідали за нібито укриття, на які були витрачені мільярди гривень, а газовики все одно казали, що в нас знищено більшу частину наших газовидобувних свердловин, що призвело до значних фінансових втрат, оскільки це зменшило надходження до бюджету. Але за це і досі ніхто не поніс відповідальність. Я дуже сподіваюся, що нове керівництво НАК «Нафтогаз України» змінить свою політику

і закачуватиме газ літом, готуватиме «сані» літом, а не зимою, як це відбувалося раніше, не буде на результатах своєї діяльності наварювати для своїх кишень, як це ми бачили в минулому році, тому що бюджет цього не витримає. Зараз у нас дефіцит державного бюджету, і в минулому році і я, і команда «Розумна політика», і всі інші, хто не голосував за цей бюджет, говорили, що він незбалансований, там немає грошей, яких вистачило б на потреби армії, не кажучи вже про все інше. У серпні ми стикнемося з дефіцитом бюджету на армію. За нашими розрахунками, вже в серпні не вистачить грошей, а на осінь цього року дефіцит бюджету становитиме 450-500 мільярдів гривень, і немає умов це перекрити.

У цьому законопроекті, в якому, до речі, є багато корисних речей, на жаль, закладаються норми, які дозволяють проводити приватизацію, хоча Президент казав, що не робитиме цього, представники економічного комітету також у цьому залі говорили, що не будуть її проводити.

Ми зараз говоримо про власність державних банків. Сьогодні не той ринок, який дозволяв би проводити такі процеси. Витрачання тих активів, які належать Українській державі, українському народу, в той спосіб, який прописаний, на жаль, в цьому законопроекті, це на користь не інтересам країни, а окремо взятим ділкам, які з цього знову відкладатимуть. А потім ми будемо дивитися розслідування *Bihus.Info*, інших антикорупційних журналістів і паралельно з цим чути від кожного нашого візаві з Європейського парламенту, інших країн світу, в тому числі Сполучених Штатів Америки, про шалену корупцію, яка, на жаль, під час війни лише зростає, і може існувати тоді, коли немає свободи слова, немає можливості доносити свою позицію, казати правду. Це велика проблема, якою сьогодні користується, на жаль, влада. Але в історії світу завжди ці часи завершувалися. Я впевнений, і в історії України такий час настане.

Тому, будь ласка, давайте приймати ті рішення, які допомагатимуть країні, про що я сьогодні казав: повернути те, що обіцяли на початку повномасштабного вторгнення, – не підвищувати комірне; повернутися до питання накопичення газу сьогодні, а не через місяць, три чи п'ять місяців; ефективно використовувати кошти; боротися з корупцією. До речі, Президент обіцяв прирівняти відповідальність за корупцію до державної зради, але знову збрехав – він не підтримує такий законопроект, і наш законопроект не потрапляє до порядку денного.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дмитре Олександровичу, ви наполягаєте ще на якихось поправках? Можна взяти, як ви плануєте?

Увімкніть, будь ласка, мікрофон Разумкова.

Свої поправки для врахування ви пройшли, правильно я розумію?

**РАЗУМКОВ Д.О.** Ні, в мене ще дві поправки для врахування, Руслане Олексійовичу.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Скажіть номери поправок.

**РАЗУМКОВ Д.О.** Поправка 4.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Поправка 4, і?

**РАЗУМКОВ Д.О.** І поправка 199.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Поправка 199.

**РАЗУМКОВ Д.О.** Якщо можна, дайте час спочатку.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Добре-добре. Я хочу ще знати, якщо ми вже так в діалозі, чи будуть поправки на підтвердження?

**РАЗУМКОВ Д.О.** Будуть.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Скільки?

**РАЗУМКОВ Д.О.** Дві точно, а, може, й більше.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дві поправки на підтвердження. Добре.

Вельмишановні колеги, зараз ще поправки Дмитра Олександровича для врахування, а потім – дві на підтвердження. Прошу народних депутатів зайти до залу, тому що за підтвердження поправок треба 226 голосів.

Дмитре Олександровичу, будь ласка, представляйте поправку 4.

**РАЗУМКОВ Д.О.** Дякую. Поправкою 4 пропонується не нараховувати авансові платежі з податку на прибуток підприємствам малого бізнесу, розташованим на лінії зіткнення, які займаються торгівлею паливом, тобто це АЗС. Поясню, чому? Це конкретна історія, яку піднімали захисники на харківському напрямку. Одна заправка розташована за близько 30, 40 кілометрів від лінії фронту, і лише вона забезпечує паливом наших захисників, інших немає. Держава теж не має там своїх заправок. Щоб заправитися, треба їхати на відстань понад 80 кілометрів.

Комітет відхилив цю поправку. Я хотів би почути позицію комітету і за можливості її підтримати.

Дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Будь ласка, позиція комітету.

**ГЕТМАНЦЕВ Д.О.** Дякую. Дмитре Олександровичу, ви позиціонуєте себе як знавець Регламенту Верховної Ради України. Це мають бути зміни до

Податкового кодексу України, а ми розглядаємо законопроект про фінансову інклюзію, де немає жодної норми про внесення змін до Податкового кодексу України. Тому навіть теоретично ці поправки не можна прийняти, не кажучи вже по суті. Можливо, і можна обговорювати це, але шляхом внесення змін до Податкового кодексу окремим законопроектом, як ми це робимо.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дмитре Олександровичу, ви не наполягаєте? Будь ласка, коротко, що у вас.  
Увімкніть мікрофон Разумкова.

**РАЗУМКОВ Д.О.** Я не наполягатиму на поправці 199, але в мене запитання до голови комітету. Я правильно розумію, якщо така пропозиція буде у законопроекті про внесення змін до Податкового кодексу, ви її підтримаєте? Тому що це історія не про вашу зацікавленість чи колег, а про військових, які звертаються, я вам можу передати відповідні листи. Я не пропоную знімати з усіх, кажу виключно про ті території, де тривають бойові дії. Ви знаєте, там дуже невелика кількість АЗС, які сьогодні забезпечують потребу... Я навмисно не називаю територію, бо неправильно говорити про це в ефір, але таких прикладів, на жаль, багато.

Дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую.

Ви наполягаєте на врахуванні поправки 4?

Будь ласка, позиція комітету, і, може, не будемо голосувати.

**ГЕТМАНЦЕВ Д.О.** Дмитре Олександровичу, я не заперечую, ми з вами точно проведемо дискусію, домовимося, як це виписати. Та проблема, про яку ви кажете, напевно, є, тут я можу погодитися. Але яким чином це зробити так, щоб шахраї не використали це на свою користь, це також питання, яке треба вирішити. Дискусію обов'язково проведемо.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дмитре Олександровичу, ставити на голосування поправку 4 чи ні? Не ставити. Добре. Дякую. А ви ще будете наполягати на розгляді поправок чи можемо переходити до голосування? До голосування? Ні? Тоді, будь ласка, номер поправки.

**РАЗУМКОВ Д.О.** Дякую, Руслане Олексійовичу. Наполягаю на підтвердженні поправок 69, 244 авторства Мовчана і Гетманцева та поправки 280 авторства Гетманцева. Хотів би послухати позицію комітету щодо них.

До тексту законопроекту під час його підготовки до другого читання включено положення щодо оренди, продажу майна, яке належить банкам з державною часткою, що не було предметом розгляду під час першого читання цього законопроекту.

Даниле Олександровичу, щойно ви сказали, що поправок, які не є предметом цього законопроекту, не повинно бути. Ці поправки тут є, тим паче вони дають можливість проводити приватизацію. Тому прошу поставити їх на голосування і не підтримувати. Будуть інші законопроекти, будемо розглядати. У цьому законопроекті вони з'явилися зі стелі, їх не повинно тут бути.

Дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Будь ласка, позиція комітету щодо цих трьох поправок.

**ГЕТМАНЦЕВ Д.О.** Щодо попередньої вашої поправки. Як я вже сказав, заборонено вносити зміни до Податкового кодексу через інші закони. Щодо цих поправок, такої заборони немає, тому вони з'явилися до другого читання, як компроміс між Національним банком, Міністерством фінансів і народними депутатами – членами економічного комітету не для того, аби щось приватизувати, Боже упаси, бо стосуються не приватизації, а реалізації державними банками майна, яку сьогодні вони здійснюють не за конкурсними процедурами. Вони можуть те майно, яке у них потрапило в заставу, просто комусь продати за домовленістю, без будь-якого контролю. Цю продаж пропонується здійснювати або через *Prozorro*, або через інші механізми в такий спосіб, щоб це було прозоро, чітко і за ринковими цінами.

Дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дмитре Олександровичу, ви наполягаєте на голосуванні чи можемо голосувати за прийняття законопроекту в цілому? У цілому. Дякую.

Шановні колеги, прошу зайняти...

Я вас шукав, Григорію Миколайовичу. Ви вже є, будь ласка, що у вас?

**МАМКА Г.М.** Давайте я візьму 10 хвилин на виступ замість 50 поправок (*Шум у залі*). Ні, дві поправки ви залишите собі на потім. Далі декілька поправок для врахування і на підтвердження.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Григорію Миколайовичу, одну секундочку, я поясню. Поправки для врахування ми вже пройшли. Я шукав вас, чесно.

**МАМКА Г.М.** Ні, я вас шукав...

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Григорію Миколайовичу, я знаю, що у вас 50 поправок. Давайте ми обмежимося: виступ – 7 хвилин, ми вам поаплодуємо і голосуємо (*Шум у залі*).

Увімкніть мікрофон Григорія Миколайовича.

Будь ласка, до 10 хвилин, і будемо слухати далі.

**МАМКА Г.М.** Я, може, раніше закінчу. Шановні колеги, дуже прикро, коли в Україні існує банківська система, яка регулюється законодавчо так, що і Національний банк скоро відкриватиме двері і дозволитиме проводити такі фінансові операції, за які ніхто не відповідатиме. Звертаю вашу увагу на те, що банківська система в Україні складається з двох основ: Національний банк і комерційні банки. Ми придумуємо третю історію. Навіщо, якщо отримує ліцензію будь-який банк? Цим законопроектом ми дозволяємо новий вид банку – банк фінансової інклюдії. Це чітко третя ланка банківської системи, яка має якісь привілеї. Хто ці привілеї нам дозволяє робити? Наразі ми не допомагаємо, а шкодимо. Цей законопроект чисто під одну компанію – «Укрпошту», яка матиме виключне право на проведення фінансових операцій з інклюдії. У мене питання: а чим «Укрпошта» заслужила таку повагу від банківської системи, в якій вона відсутня? Я не можу пояснити і ніхто в залі не може це пояснити.

У зв'язку з чим і хто просив зробити цю історію? Чому Національний банк не справляється з виконанням своїх функцій – отримання платежів будь-де в Україні. Нехай цим займаються Національний банк і комерційні банки. Ну, неможливо законом придумувати нові механізми.

З приводу того, що обговорювалося раніше. Дійсно, у законопроекті є речі щодо приватизації, які не мають стосунку ні до «Укрпошти», ні до створення нової фінансової установи в ефемерному вигляді. Але чомусь ці поправки не ставляться на голосування для підтвердження, вони просто враховані комітетом. Звертаю увагу, до законопроекту застосовується норма частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України. І ці всі розповіді, що немає відношення до цього законопроекту, тільки розповіді.

Далі. Як це відбуватиметься? Тут, у залі, кричать, що в нас керівники деяких підприємств отримують мільйонні зарплати. А ви розумієте, що керівник, який вже отримує мільйонну зарплату, буде вимушений створити додатковий резерв людських ресурсів, приміщень, всього іншого для надання цієї послуги. Ми не приймаємо законопроект без фінансового обґрунтування, скільки держава чи підприємство платитимуть коштів, щоб зробити цю історію.

Я все розумію, але неможливо законами створювати і ламати сам підхід до банківської системи. Усі, хто має економічну освіту, вивчали «Економікс», де прописано основи економіки, і якщо хоч щось не виконується, вже не потрібно говорити про економіку.

Я вам розказав структуру банківської системи, де ми вводимо третій напрям. Але якщо він має в пріоритеті обмеження ліцензії, займається тим, чим хоче, в мене питання: а про яку конкуренцію між Національним банком, комерційними банками і банками фінансової інклюдії будемо говорити. Я вибачаюся, яка тоді конкуренція, якщо в одних ліцензія, а в інших – обмежена ліцензія? Це що?

На мою думку, такий закон має право на життя, але в повноваженнях Національного банку, державних банків в банківській системі, де частка

держави сягає 70 відсотків. Якщо держава не налагодила механізм, який передбачав би захист для державних підприємств, виникає питання: а чому так? Тоді чому ми не беремо до уваги Фонд гарантування вкладів фізичних осіб? Чому ми його виключаємо з цієї конструкції, якщо хочете поміняти підходи?

Шановні колеги, звертаю увагу, що в першому читанні була застосована норма статті 116 Регламенту Верховної Ради України. Питання стосовно ПЕП уже давно виникло у народних депутатів. Прошу прочитати повноваження, які ми брали від FATF, де представником є ПриватБанк. Нацбанк мовчить про цю історію. Як він виконує свої зобов'язання? Який контроль здійснюватиме FATF за банками фінансової інклюзії? Ніхто не каже, як здійснюватиметься контроль і нагляд за цими речами, що рекомендуватимуть тим новим банкам, які не входять до банківської системи?

Прошу поставити на голосування поправки 254 і 255, які комітетом відхилені, для їх врахування.

У поправці 254 ідеться...

Руслане Олексійовичу, можна якусь увагу в залі?

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Прошу уваги в залі!

**МАМКА Г.М.** Бо якось незручно говорити з самим собою.

Поправка 254. Це з приводу FATF, яка буде позбавлена можливості контролю і рекомендацій у зв'язку з новою системою, нових змін у банківській системі, зокрема новою структурою – банки з обмеженою ліцензією. Ідеться про те, що на вимогу тих процесів, які відбулися, і коли вже всіх перевірили, застосували посилений моніторинг способу життя та всі інші репресивні заходи стосовно народних депутатів, публічних осіб, всіх осіб, родичам яких за кордоном не відкривають рахунки, після повної перевірки всіх інших суб'єктів, які підпадають під моніторинг, хоча б через три роки після виконання своїх функцій відкривали рахунки дітям, послабили фінансові операції, фінансові моніторинги, які все одно існують стосовно громадян України і застосовуються. Я не бачу жодних проблем з приводу того, щоб через три роки після звільнення з посади до ПЕП не застосовувати фінансові моніторинги, пом'якшити їх, дати можливість публічним особам відкривати рахунки і таке інше.

Прошу поставити на голосування поправку для врахування.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую.

Шановні колеги, надаю слово Данилу Олександровичу, і після цього ми проголосуємо ці дві поправки і за прийняття законопроекту в цілому.

Будь ласка, Даниле Олександровичу.

**ГЕТМАНЦЕВ Д.О.** Друзі, в цьому світі є речі, і їх більшість, які треба робити розумно, а не просто щось прийняти, викликати скандал, знести це і напоротися на якийсь черговий зашквар. Я знаю, голова нашої фракції

Арахамія Давид Георгійович веде відповідні дискусії щодо цього. Думаю, ми всі разом вийдемо на спільне рішення питання, яке всіх нас разом хвилює. Але точно не треба це робити з кондачка і не через коліно, як це пропонує колега.

Дякую. Прошу відхилити.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Григорію Миколайовичу, може, не будемо ставити на голосування? Григорію Миколайовичу, ставимо?

Увімкніть мікрофон, бо я не чую.

**МАМКА Г.М.** Якщо Данило Олександрович з трибуни озвучив про такі зобов'язання... Я ж не думаю, що він обманює, правильно? Він взяв на себе зобов'язання створити робочу групу за участі Арахамії...

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Та ні, він сказав, що Давид Георгійович.

**МАМКА Г.М.** Так, Давид Георгійович. Якщо він це взяв на себе, я не наполягаю на голосуванні.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую.

**МАМКА Г.М.** То так чи ні?

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Так, він разом з Давидом Георгійовичем бере зобов'язання пропрацювати це питання. Дякую.

Шановні колеги, переходимо до голосування за прийняття законопроекту в цілому. Прошу народних депутатів зайняти свої місця.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розвитку фінансової інклюзії в Україні» ([№ 13018-д](#)) в другому читанні та в цілому з необхідними техніко-юридичними правками. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 260.

Рішення прийнято.

Закон прийнято.

Покажіть по фракціях і групах.

---

Шановні колеги, наступний проект Закону «Про факторинг» ([№ 12306](#)).

Даниле Олександровичу, поміняйте папочку і повертайтеся на трибуну.

Була така попередня домовленість щодо розгляду законопроекту: виступ Геращенко – 3 хвилин, виступ Бондарєва – 3 хвилини, виступ Мамки – до 10 хвилин, і голосуємо. Бондарєв не буде? Дякую.

Тоді Геращенко – 3 хвилини, Мамка – до 10 хвилин. Дайте я побачу героя дня.

Григорію Миколайовичу, ви будете виступати 10 хвилин щодо проекту Закону «Про факторинг» чи ні? Добре.

Ірино Володимирівно, будь ласка, 3 хвилини.

**ГЕРАЩЕНКО І.В.** Я хочу говорити про сьогоднішній парламентський день. Ви знаєте, під дуже гарними назвами посилюються авторитарні тенденції в державі. Верховна Рада України абсолютно бездумно приймає, руйнуючи контролюючу функцію парламенту, законопроект з правильною, красивою назвою про доброчесність суддів, норми якого дозволять суддям перевіряти декларації в ручному режимі або, як кнут і пряник, використовувати це за правильні судові рішення. З дуже красивою, правильною назвою голосується законопроект про утворення інституту Військового омбудсмана, але при цьому забирається його незалежність, бо він призначатиметься особисто Зеленським, який несе повну відповідальність за провалену мобілізацію, забезпечення Збройних Сил України, інші питання підтримки наших Збройних Сил.

Кожен із нас сьогодні отримує десятки, а то й сотні звернень від мобілізованих військовослужбовців, із скаргами на корупцію у ВЛК і ТЦК, із скаргами на не виплату пораненим їх маленької допомоги для можливості існувати. Ви знаєте, що люди з ампутаціями, військові, після виходу з лікарні місяцями не отримують жодної копійки, жодної?! Очевидно, що цими питаннями має займатися Військовий омбудсман. Але мені цікаво, як людина, призначена особисто Зеленським, яка має звітувати виключно перед Зеленським, захищатиме військових? Ви створюєте ще одну абсолютно кишенькову структуру Офісу Президента з кишеньковим товаришем або якоюсь товаришкою із «Кварталу». Оце цим і закінчиться інституція Офісу Військового омбудсмана.

Тому сьогодні, колеги, у нас, в парламенті, день авторитарних законопроектів. День, яким ви ще раз перекреслюєте будь-яку незалежність парламенту, ставите крапку на потребі України в парламенті нинішнього скликання. Цей парламент не потрібний в такому вигляді, тому що ви не читаете те, що голосуєте, не сприймаєте логіки того, що має бути в тому чи іншому законопроекті, виходячи із назви. Ось такі сьогодні голосування.

На жаль, Голова Верховної Ради України не дає можливості висловити цю позицію в інших блоках обговорення, тому я використала цей наш час для того, щоб сказати, мені прикро, що за шість років ви не навчилися бути політиками і державними діячами, ще більше поглибили свій функціонал бути просто зеленими кнопками. Дуже шкода.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Шановні колеги, зараз виступатиме Григорій Миколайович Мамка – до 10 хвилин, потім замість поправок виступить ще

Дмитро Олександрович Разумков – до 4 хвилин, одна поправка на підтвердження, і голосуємо.

Будь ласка, Григорію Миколайовичу, до 10 хвилин.

**МАМКА Г.М.** Шановні колеги, дуже добре, що ми цілий день розглядаємо законопроекти, пов'язані з бізнесом, новими механізмами допомоги бізнесу. Законодавчо ми допомагаємо, думаємо, що допомагаємо. Чому? Тому що скоро в парламенті ми вже будемо розслідувати кримінальні провадження, визначати курси валют і все інше, чого не було до цього. Тоді нам треба визначитися: може, нам не потрібні фінансові державні установи, не потрібен Кабінет Міністрів, ми будемо тут законодавчо врегульовувати все, що має відбуватися.

Цей проект закону наче й для полегшення операцій щодо обміну, переоформлення, проплати, всього іншого для допомоги спрощення механізму факторингу, але, зверніть увагу, він прямо стосується всіх механізмів, які відбуваються в Україні. Нагадую, в нас є така патріотична організація, як Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, який не має своїх розрахункових рахунків, банкрутить банки в процесі з Національним банком, продає майно не за 1 мільярд, а за 1 мільйон. І це ми рахуємо, нормально. Фірми, які на аукціонах скуповують за 10 тисяч доларів, продають боргові зобов'язання і беруть гроші, як за конкретний продукт, за актив, який вони не заплатили (брали гроші в кредит і не сплачують податки), також кажемо, що це нормально. Але тут ми регулюємо, щось намагаємося допомогти, а в загальній системі координат і досі не можемо розібратися з Фондом гарантування вкладів фізичних осіб.

От хтось у Верховній Раді хоч буквар та прочитав, розуміє, що таке майно і право на майно. Ну, це ж звичайні речі. То ми говоримо про право. З якого часу воно виникає, які зобов'язання хтось на себе візьме у зв'язку з правом.

Шановні колеги, я хотів би підтримати ініціативу, бо дійсно треба давати законодавчі механізми. Але підзаконні акти ніхто не відміняв, ніхто не відміняв тих критеріїв, які повинні застосовуватися. Будь-яке право і майно повинні мати свою оцінку. Будь-яку передачу, продаж, користування і все інше у нашій державі відповідно до закону треба оцінити. Але, на жаль, немає кому проводити та подавати експертне заключення. Раніше були організації, які проводили, писали і брали за це гроші. Потім сказали, що вони корумповані, їх закрили, а на заміну експерти не прийшли. Має бути проведена оцінка будь-якої проведеної операції і йти сплата.

Якщо ми говоримо про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, де ми не можемо навести порядок, то першим кейсом було рішення щодо банку «Аркада». Можливостей і критеріїв було купа, але будівлю продали за такі «колосальні» гроші – у 120 разів знижено її вартість. Чому ми говоримо про допомогу щодо факторингових операцій, а з цим фондом зробити нічого не можемо, виключаємо? Законодавчо вводимо критерій для всіх суб'єктів, окрім

Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Це як у прокурорів: загальна Генеральна прокуратура, крім прокурорів САП.

Шановні колеги, допоки ми будемо приймати закони, аби комусь якось допомогти, не маючи критерію, скільки такий закон може принести шкоди, цей бардак і буде продовжуватися.

Я хочу попросити свідомо, з професійної точки зору підійти до цих питань, цих кейсів і повністю врегулювати, як це повинно бути в демократичній державі: закон, врегулювання на законодавчому рівні механізму і контролера, який його виконує. Зрозумійте, коли буде відкритий, прозорий механізм, який повністю всіх влаштовує, щодо діяльності факторингу, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, всього іншого, тоді ми будемо розуміти і бізнес розумітиме, що і в яких випадках прийматиметься, які механізми застосовувати і коли та в який спосіб виходити з того чи іншого положення, але на базі підзаконних актів, постанов і всього іншого. Законом ми не повинні регулювати. До цього часу ми не дорегулювали щодо банків, які збанкрутіли, потім отримали нові механізми, поновилися, але ніхто нічого не робить.

Я почав займатися цілим банком «Родовід Банк», який повністю уже ліквідували, але поновили, сказали, що виставлятимуть власникам претензії. Законодавчо ми додали такі повноваження Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, але ні власників, ні повноважень, ні відшкодування збитків.

Так і цей законопроект. Якщо він прийматиметься необ'єктивно, тільки з одного боку, то він так і працюватиме.

Дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую, Григорію Миколайовичу.

Дмитро Разумков бере 4 хвилини на виступ замість поправок і ще поправка на підтвердження, потім будемо голосувати. Будь ласка.

**РАЗУМКОВ Д.О.** Шановні колеги, сьогодні ми розглядаємо багато законопроектів з хорошими назвами, в тому числі й факторинг. З назвами все добре, з роботою погано. На жаль, сьогодні уряду знову немає, а було б непогано послухати, що вони думають про свою діяльність. Те, що говорять про них люди на вулиці, вони не чули, але, думаю, розуміють.

Питання інфляції. Я не знаю, хто із вас це відчув, розуміє, на скільки змінилися ціни, на скільки люди стали витрачати більше, але я деякі показники вам наведу. Для розуміння, у квітні 2025 року порівняно з квітнем 2024 року гречка зросла на 44 відсотки, яйця – на 73 відсотки, масло вершкове – на 32 відсотки, олія соняшника – на 40 відсотків, яблука – на 61 відсоток, цукор – на 10,5 відсотка, і рекордсменами є морква – на 205 відсотків і капуста – на 267 відсотків.

Я розумію, якби такими темпами в нас розвивалася економіка, ми і Сполучені Штати Америки обігнали б. Але поки в нас розвивається інфляція, і це конкретний результат роботи українського уряду, який не допомагає

аграріям. Зняли кошти з розмінування полів і перевели на «Вовину тисячу», зняли кошти з допомоги українському бізнесу і перевели туди само, у результаті отримали плюс 267 відсотків зростання вартості на окремі продукти.

Хто був на минулому пленарному засіданні Верховної Ради України, бачив, що тут сидів Прем'єр-міністр, не працював, а саме сидів, і я його запитав: що в нас з економічним безвізом? Він розповідав, що вони дуже плідно і якісно працюють, але працюють так, що з 5 червня цей економічний безвіз може перестати існувати, і про це вже сказали наші партнери. Вони шукатимуть якісь алгоритми, як це працюватиме, випрацюватимуть, але по факту він завершується, тому що документів, які були б підписані і продовжили цей безвіз ще, наприклад, на рік, не існує. Озвучу результати, які ми отримали щодо якості роботи українського уряду.

Річна квота кукурудзи знизиться в 7,2 разу: якщо сьогодні – 4,7 мільйона тонн, буде – 650 тисяч. Це інформація для аграріїв. Хтось зараз розповідатиме, що ми таку квоту не вибирали, що вона була менша. Але питання не в тому. Це показник, який вдарить по економіці, про що я скажу трохи пізніше, і це показник ставлення до українського бізнесу за межами нашої держави.

Падіння: м'ясо птиці – з 57 тисяч тонн до 40 тисяч тонн, тобто майже у 1,5 разу, цукор – з 109 тисяч тонн до 40 тисяч тонн, тобто в 2,7 разу.

І вам для розуміння. Ми всі багато розповідаємо, як треба допомагати українському бюджету, якому вже не вистачає грошей на наших захисників, пенсіонерів, студентів, лікарів, вчителів, інші категорії громадян, які потребують допомоги з боку держави. Так ось, якщо буде скасований економічний безвіз, за офіційними показниками, українська економіка за найменшими оцінками втратить 3,5 мільярда євро. А, на жаль, цей безвіз буде скасований, і це відповідальність цього уряду.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Я так розумію, ви наполягаєте на підтвердженні поправки 251?

Будь ласка, Дмитре Олександровичу, обґрунтуйте, потім – позиція комітету, визначаємося, голосуємо чи ні, і голосуємо за прийняття законопроекту в цілому.

Будь ласка, увімкніть мікрофон Разумкова. Поправка 251.

**РАЗУМКОВ Д.О.** Дякую. Даниле Олександровичу, норма вашої поправки 251 фактично дозволяє на період дії воєнного стану та протягом двох років після нього розкривати інформацію, що становить банківську таємницю, на вимогу відповідних органів. Ми з вами добре знаємо, як сьогодні працюють податкова, БЕБ, інші структури, які будуть, м'яко кажучи, використовувати це не на потреби, пов'язані з економікою держави, не на ухиляння від сплати податків і тому подібних речей, а для тиску на громадян України і український бізнес. Я хотів би зрозуміти логіку цієї поправки, поясніть. А колег прошу не порушувати Конституції і банківської таємниці. Це стосуватиметься...

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Позиція комітету щодо поправки 251.

**ГЕТМАНЦЕВ Д.О.** Дякую. Поправка не має жодного відношення ані до податкової, ані до правоохоронних органів, ані до будь-кого, крім Міністерства юстиції України. Відомості, що становлять банківську таємницю, розкриваються на запит Міністерства юстиції України під час врегулювання спорів за участі іноземного суб'єкта та України, розгляду в закордонних юрисдикційних органах справ за участі іноземного суб'єкта та України, а саме в справах, пов'язаних з державою-агресором, іноземною юридичною особою або юридичною особою, учасником (засновником) та/або кінцевим бенефіціарним власником якої є держава, що здійснює збройну агресію.

Ця поправка на вимогу Міністерства юстиції, вона погоджена з Національним банком і всіма зацікавленими особами, стосується особливостей розгляду справ про стягнення майна з держави-агресора і юридичних осіб, з нею пов'язаних.

Будь ласка, підтримайте дуже важливу поправку.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дмитре Олександровичу, ви наполягаєте на підтвердженні поправки?

Увімкніть, будь ласка, мікрофон.

**РАЗУМКОВ Д.О.** А можна коротке запитання, і тоді якось...

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Будь ласка, у вас увімкнений мікрофон.

**РАЗУМКОВ Д.О.** Дякую. Скажіть, будь ласка, якщо представник країни-агресора в установчому капіталі компанії матиме 10 відсотків акцій, а власником 90 відсотків є український представник, який жодного відношення до країни-агресора не має, на нього це теж розповсюджуватиметься? Це перше.

І друге. Чому це не можна було зробити через суд, як це сьогодні працює? Тобто на вимогу суду надається доступ до банківської таємниці.

Дякую.

**ГЕТМАНЦЕВ Д.О.** Ідеться про будь-які справи, які розглядаються іноземними судами за участі Міністерства юстиції, і про майно, яке ми відсуджуємо. Чи йдеться про 10 чи 11 відсотків? Ні, про це не йдеться, але Міністерство юстиції повинно мати інформацію, яка дозволяє захистити державні інтереси в іноземних судах. Це абсолютно очевидно.

Більше того, рішення іноземного суду, чому потрібна ця норма, не є підставою для наших банків і розголошення відповідної інформації. Саме тому ця норма і потрібна тут.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Наполягаєте?

Шановні колеги, будь ласка, займіть свої місця. Зараз я поставлю на голосування поправку 251, яка була врахована комітетом, для її підтвердження. Позицію і комітету, і народного депутата, який наполягає на голосуванні, ви почули. Після цього будемо голосувати за прийняття законопроекту в цілому.

Отже, ставлю на голосування поправку 251 авторства Данила Гетманцева для її підтвердження. Комітетом вона врахована. Народний депутат Разумков наполягає на підтвердженні цього рішення. Прошу голосувати.

«За» – 237.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про факторинг» ([№ 12306](#)) у другому читанні та в цілому з необхідними техніко-юридичними правками. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 265.

Рішення прийнято.

Закон прийнято.

Шановні колеги, я так розумію, тривога.

Апарат, підтвердіть інформацію.

Шановні колеги, в Києві оголошено повітряну тривогу. Прошу всіх пройти до безпечних місць відповідно до схеми укриття, розміщеної на ваших робочих місцях. Пленарне засідання буде продовжено через 15 хвилин після завершення повітряної тривоги.

*(Після перерви)*

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **КОРНІЄНКО О.С.**

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** В Києві оголошено повітряну тривогу. Прошу всіх пройти до безпечних місць відповідно до схеми укриття, розміщеної на ваших робочих місцях. Пленарне засідання буде продовжено через 15 хвилин після завершення повітряної тривоги.

*(Після перерви)*

Веде засідання Голова Верховної Ради України **СТЕФАНЧУК Р.О.**

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Шановні колеги народні депутати, завершилася повітряна тривога. Відповідно до прийнятої нами Постанови «Про деякі питання організації роботи Верховної Ради України дев'ятого скликання в умовах дії воєнного стану» ми продовжуємо наше пленарне засідання.

Інформую вас, що за цей період у нас відбулося засідання Погоджувальної ради, на якому прийняли рішення про зміну черговості розгляду питань порядку денного (*Шум у залі*). Одна фракція... Ні, ну рішення прийнято.

Артуре Володимировичу, що у вас з процедури? Будь ласка, Герасимов для стенограми.

**ГЕРАСИМОВ А.В.** Шановний Руслане Олексійовичу, після оголошення перерви за традицією я пропоную гімн не співати, але, як мінімум, провести сигнальне голосування, якщо ви не проти.

Дякую вам.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую. Завтра це обов'язково зробимо.

Шановні колеги... (*Шум у залі*). Це право головуючого, а не обов'язок, Артуре Володимировичу, відповідно до Регламенту Верховної Ради України – святої книжки.

Шановні колеги, на засіданні Погоджувальної ради ми прийняли рішення перейти зараз до розгляду проекту Закону «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реалізації Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про створення Американсько-Українського інвестиційного фонду відбудови» ([№ 13256](#)).

Запрошую на трибуну голову підкомітету Комітету з питань бюджету Кузбита Юрія Михайловича.

Ми домовилися, і на засіданні Погоджувальної ради це теж проговорили, що сьогодні розглянемо поправки, які були відхилені комітетом, але є наполягання на їх врахуванні, після цього буде оголошено перерву, а на наступному пленарному засіданні розглянемо поправки на підтвердження, і будемо голосувати за прийняття законопроекту в цілому.

Наразі в мене є така інформація: замість своїх поправок виступить Артур Володимирович – до 3... (*Шум у залі*). Я знаю, просто кажу, що в нас було. Артуре Володимировичу, скільки? П'ять хвилин? Добре. Потім виступ Ірини Володимирівни – 5 хвилин. Було 3 хвилини, але чомусь стало 5 хвилин (*Шум у залі*). А, наступна мала бути Климпуш-Цинцадзе – 3 хвилини, але її немає, тому Геращенко – 5 хвилин. Після цього Олексій Олексійович Гончаренко. Ми потім визначимо, скільки, що і як, добре? (*Шум у залі*).

Федина? Я її не бачу. Артуре Володимировичу, вона теж 5 хвилин чи 3 хвилини? (*Шум у залі*). Добре.

Будь ласка, Артуре Володимировичу, до 5 хвилин.

**ГЕРАСИМОВ А.В.** Шановні українці, законопроект, який розглядається, повністю ігнорується владою у залі засідань. Чесно кажучи, зараз Верховна Рада імені Зеленського ставить черговий рекорд, точніше, антирекорд: у залі присутні сім народних депутатів. Вибачте, дев'ять. Я помилився на два. Із них: фракція «Європейська солідарність» – 3 народні депутати...

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Будь ласка, автори поправок.

**ГЕРАСИМОВ А.В.** ...депутатська група «Платформа за життя та мир» і фракція «Голос» – по 1 народному депутату, фракція «Слуга народу» – 3 народні депутати із 231. У принципі, молодці, шикарне відвідування. У президії Голова Верховної Ради України Руслан Олексійович Стефанчук.

Тепер щодо цього законопроекту. Чому влада його ігнорує, чому вона сьогодні відсутня в залі, чому фракція «Слуга народу» відсутня в залі? Тому що це зміни до Бюджетного кодексу України, які стосуються знаменитої угоди між Україною і Сполученими Штатами Америки щодо розподілу грошей від освоєння українських надр, що належать українському народу. Члени фракції «Європейська солідарність», уважно прочитавши документи, які були доступні, (чесно кажучи, умови там для України дуже погані, тому й тримаються в секреті урядом, пані Свириденко, Зеленським, не хочуть розповідати про це народу) проаналізувавши їх, зрозумівши, що там діла не буде, подали багато поправок, які стосуються підтримки сектора безпеки і оборони України.

Про що ці поправки? Про те, щоб, як мінімум, 50 відсотків від всього прибутку, який отримуватиме цей знаменитий фонд, що приховують від усіх українців, відправляти не на корупційні оборудки, а на потреби сектора безпеки і оборони Збройних Сил України, Сил спеціальних операцій, Служби безпеки України (молодці, проводять гарні операції), на потреби Головного управління розвідки, Національної гвардії, прикордонників, нашої поліції, яка теж воює на рівні з багатьма іншими. Після того, як комітет відхилив ці поправки, сьогодні ми реально намагалися в залі достукатися до кожного із «слуг», щоб пояснити, що немає важливішої теми, ніж фінансування сектора безпеки і оборони, фінансування нашого солдата, фінансування наших озброєнь, фінансування нашого спротиву. Як бачите, «слуги» просто повтікали із залу, бо це дуже незручні питання, дуже незручні для них голосування. Оце відповідь, як команда Зеленського турбується про країну. Тут не треба нічого розповідати, треба просто подивитися на зал Верховної Ради України.

Окрім цього, фракція «Європейська солідарність» подала ряд поправок, які зменшили б корупційні оборудки влади Зеленського. Я ніколи не повірю, що Зеленський не знає, не в темі і не в «доле». Не повірю, бо, як кажуть, снаряд двічі в одну вирву не падає. Якщо багато разів стаються великі корупційні скандали і за них ніхто не відповідає, а головні фігуранти спокійно себе почувають (увага!) за кордоном, тоді про що вже говорити.

Ви знаєте, сьогодні із виступу одного із народних депутатів я почув, що за останній місяць ціна на яйця зросла на 44 гривні. Заради цікавості я подивився, скільки коштують після подорожчання яйця. Десяток яєць коштує 75-80 гривень, що означає 8 гривень за штуку. Навіть після такого рекордного подорожчання ціна не досягла 17 гривень за штуку, за які пару років тому Міністерство оборони купувало яйця нібито на кілограми. І що, хтось за це

постраждав? Ні. Про атомні реактори, на яких влада хотіла вкрати мільярди гривень, можемо і не згадувати.

Шановні українці, ще раз ключове: фракція «Європейська солідарність» за Збройні Сили України і проти корупції. Саме від цього «слуги» і втікають, бо вони в цій корупції, вони армію не підтримують.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую, Артуре Володимировичу.

Далі – Ірина Володимирівна Геращенко. Будь ласка, 5 хвилин.

**ГЕРАЩЕНКО І.В.** Шановні українці! На жаль, не можу так звернутися до колег, бо зал порожній. Півроку тому Володимир Зеленський з цієї трибуни висловив свою особисту ідею щодо спільного використання українських надр українцями і нашими партнерами. Тоді зала 40 разів вставала і бурхливими оваціями в стилі Брежнєва вітала це. Але відразу після озвучення ідеї Зеленський самоусунувся, переклав реалізацію цієї ідеї, особливо після скандалу в Овальному кабінеті, на свій уряд, який потім також самоусунувся. Насправді сьогодні ми не розуміємо, про які ще дві додаткові угоди ідеться в контексті створення Американсько-Українського інвестиційного фонду відбудови (Верховна Рада ратифікувала угоду щодо цього), тому що уряд Зеленського і Шмигала відмовився їх надавати українському суспільству, українському парламенту, хоча це не про приватний бізнес, власні кишені, а про українські надра. Повірте, рано чи пізно за це буде відповідальність, бо це абсолютно незаконні рішення.

Сьогодні на вимогу фракції «Європейська солідарність» запросити реалізаторку цієї ідеї пані Свириденко «слуги» відмовилися, їм не цікаво побачити ці угоди. Лише 99 народних депутатів України підтримали вимогу фракції «Європейська солідарність» надати парламенту ці додаткові угоди.

Що ж зараз у порожньому залі обговорює, якщо так можна сказати, парламент? Зміни до Бюджетного кодексу про те, як реалізовуватиметься на практиці ідея щодо інвестиційного фонду, використання українських надр, ренти і ліцензій. Фракція «Європейська солідарність» наполягає: якщо цей фонд, як було заявлено Зеленським і його урядом, створюється для того, аби посилити Україну і дати аргументи нашим американським партнерам для продовження збройної допомоги Україні, 50 відсотків тих доходів, які отримуватиме Україна від надр, ренти і ліцензій, мають спрямовуватися саме на Збройні Сили України. Ми подали кілька поправок. Це не поправочний спам, а конкретні, змістовні, дуже чіткі поправки, що стосуються допомоги Збройним Силам України, які сьогодні мають величезні потреби, починаючи від фінансування особового складу, закінчуючи поставками техніки, дронами і таке інше.

Чи знаєте ви, що на сьогодні в резервному фонді українського бюджету на 2025 рік залишилося лише 40 відсотків коштів, хоча минуло лише п'ять місяців? Усе інше витрачено на абсолютно безглузді передвиборчі проекти Зеленського: «Вовина тисяча», кешбек, марафон, що не має нічого спільного з обороною. Так

ось фракція «Європейська солідарність» пропонувала, щоб кошти від ренти і ліцензій спрямовувалися саме до спеціального фонду і на забезпечення Збройних Сил України. Ці поправки не підтримав бюджетний комітет, більшість членів якого є «слуги», так само, як у 2022 році, не підтримали вимогу нашої фракції щодо збільшення фінансування ЗСУ. Для нас очевидно, що люди в цьому залі живуть виборами, чим завгодно, тільки не війною. Інакше вони знали б справжню ситуацію на фронті, усвідомлювали б необхідність модернізації нашого озброєння, підтримали б пропозиції фракції «Європейська солідарність», що кожна копійка, яка сьогодні спрямовується до українського бюджету, особливо від використання надр, має йти на Збройні Сили України.

Але й це ще не все. Шановні українці, чи знаєте ви, що влітку закінчується пакет військової допомоги, наданий Україні адміністрацією Байдена? І незрозуміло, чи буде продовжено цю військову підтримку України, тому що в американському бюджеті поки що таких позицій немає.

Фракція «Європейська солідарність» зареєструвала звернення до Конгресу Сполучених Штатів Америки із закликом допомогти Україні, продовжити військову підтримку. І що, це навіть не вноситься в зал. Абсолютно провалена комунікація з американцями, бо вона сьогодні зациклена на Офісі Президента, на п'яти-шести менеджерах, які демонструють непрофесійну дипломатичну позицію, є відмова в посиленні бюджету України щодо фінансування Збройних Сил України. Тому не...

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую.

Шановні колеги, Артуре Володимировичу, Ірино Володимирівно, ви виступили замість розгляду своїх поправок. Дякую вам.

Хто далі виступатиме? Софія Романівна (*Шум у залі*). Як не було? Ми тут, я не знаю, де ваші колеги (*Шум у залі*). Так, все вірно. Після цього вийшов Олександр Сергійович, оголосив нове (*Шум у залі*).

Вельмишановні колеги, у нас було ще засідання Погоджувальної ради, про що я оголошував, тому в нас усе так, як має бути.

Софіє Романівно, я надаю вам можливість захищати свої поправки. Тільки починайте з номеру поправки, якщо можна.

**ФЕДИНА С.Р.** Поправки 1, 3, 4, 5, 7. Замість п'яти поправок виступ 3 хвилини.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Будь ласка.

**ФЕДИНА С.Р.** Будь ласка, поставте час спочатку.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Будь ласка.

**ФЕДИНА С.Р.** Шановне товариство! Дорогі українці! Мушу зазначити, що Верховна Рада зараз засідає у час поза засіданням, а у залі перебуває аж 10 народних депутатів плюс спікер. І в такому пустому залі спікер, точніше Банкова, пропихає зміни до Бюджетного кодексу, зроблені в контексті угоди між Україною і Сполученими Штатами Америки про надра, – в пустому залі розглядаються поправки, які дали б можливість наповнити бюджет для ЗСУ і напряду забезпечити бригади.

Ми як фракція і я особисто як народний депутат разом із колегами пропонували, щоб кошти від ренти на корисні копалини, газ, нафту частково були спрямовані на потреби Збройних Сил України. Але, як бачите, у залі 10 народних депутатів, вони не можуть прийняти рішення. Немає 226 голосів навіть номінально. І, я вважаю, обговорення поправок у такому режимі – це цинічна зневага спікера, керівництва Верховної Ради України, Банкової, Зеленського і монофракції до Збройних Сил України і наших захисників.

Мені дуже подобається, коли кажуть: я даю вам можливість висловитися. Дякую, що виступаю в пустому залі, коли моя поправка стовідсотково не матиме можливості навіть бути вислуханою народними депутатами. А йдеться про брак дронів на фронті, які ваше ДССЗЗІ, ваше Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості не можуть забезпечити в належній якості і кількості. На фронті бракує засобів РЕБ, бо, бачите, муляє, що один із найкращих засобів РЕБ «Ай-Петрі СВ» якимось там далеким чином асоціюється з Петром Порошенком.

Ви не вносите законопроект про перенаправлення військового ПДФО – 30 відсотків на потреби військовослужбовців, при тому, що Генеральний штаб просить про це, а ДССЗЗІ, Держспецзв'язок не проти. Ви блокуєте можливості обрізати транзит московської нафти через територію України, щоб Україна зупинила надходження 7,6 мільярда доларів щороку московській федерації, які використовуються для вбивства наших людей.

Зараз біда в Сумах, Миколаєві, Нікополі, Херсоні, а ви робите все, щоб ми не мали можливості повноцінно проговорити забезпечення Збройних Сил України. Як на мене, це не просто маразм і дно, а відверта робота на ворога. Маючи нагоду, я ще раз звертаюся до спікера і до тих, хто нас прослуховує з Банкової: зупиніть треш, який зараз відбувається. Завтра у повному залі ми нормально розглянемо поправки, можливо, проголосуємо ті, які допоможуть нам забезпечити Збройні Сили України.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую.

Хто наступний? Іванна Орестівна – 2 хвилина, я правильно розумію? Будь ласка, Іванно Орестівно.

**КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О.** Дякую. Дійсно, відбувається фарс, окупація і відверта брехня стосовно того, що Верховна Рада України зараз працює над конкретним законопроектом про зміни до Бюджетного кодексу. Своїми поправками ми пропонували частину коштів, які отримуватиме

бюджет України від використання українських надр, спрямовувати на забезпечення Сил оборони України, Збройних Сил України. Але, видно, владі це не цікаво, вона не хоче спільно шукати кошти, щоб забезпечити спроможність держави захищати себе, дійсно допомогти нашим захисникам і наявністю зброї, і підготовкою, і обладнанням.

Мені соромно, що сьогодні Верховна Рада України дев'ятого скликання голосами так званої більшості дала можливість повністю знищити свою суб'єктність на угоду Банкової. Це неприпустимо в тій країні, яка реально претендує на те, щоб називатися країною – кандидаткою на членство в Європейському Союзі, і реально хоче претендувати на членство в Європейському Союзі. Тому що, якщо немає суб'єктного парламенту, то немає і суб'єктного представництва інтересів людей на рівні держави. А це неприпустима історія. Ніяка виконавча влада без нагляду і контролю парламенту не може добросовісно і якісно виконувати свої функції, що ми сьогодні й бачимо.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** З процедури? Артуре Володимировичу, може, нехай Олексій Олексійович виступить? Він єдиний, хто не виступав від вашої фракції (*Шум у залі*). Ну, добре, що у вас з процедури?

**ГЕРАСИМОВ А.В.** Шановний Руслане Олексійовичу! Шановні українці! Іде пленарне засідання Верховної Ради України. У залі кількість народних депутатів від фракції «Європейська солідарність» перевищує кількість народних депутатів від фракції «Слуга народу».

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Що з процедури?

**ГЕРАСИМОВ А.В.** Тому в мене пропозиція: звернутися зараз до керівництва фракції «Слуга народу» з проханням запросити народних депутатів фракції «Слуга народу» до залу? Хочу нагадати, до складу фракції «Європейська солідарність» входить 27 народних депутатів, а до фракції «Слуга народу» – 231.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую, Артуре Володимировичу. Давайте все-таки з процедури будемо говорити, якщо берете слово з процедури (*Шум у залі*).

То і ваші не всі. У вас є поправки, ви прийшли і виступаєте, ми слухаємо, я сиджу слухаю весь цей час.

Запрошую до слова Гончаренка Олексія Олексійовича. Будь ласка.

**ГОНЧАРЕНКО О.О.,** член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 137, Одеська область, самовисуванець). Дякую. Шановний пане Голово, замість поправок 9, 13, 14, 15, 16 виступ 3 хвилини.

Дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Будь ласка, дайте 3 хвилини.

**ГОНЧАРЕНКО О.О.** Дякую. Шановні друзі, зараз у пустому залі засідань Верховної Ради України відбувається якийсь абсолютний фарс. Але це все не смішно, бо питання, яке ми розглядаємо, звучить так: проект Закону «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реалізації Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про створення Американсько-Українського інвестиційного фонду відбудови». Ми розуміємо, наскільки це суперважливе питання.

Давайте трохи історії. Наш сонцесейний, найвеличніший лідер, один із авторів всіх можливих планів перемоги, презентував тут, у Верховній Раді, план, в який чомусь включив мінерали. Ніхто про це не просив, ніхто не просив Україну щось комусь віддавати, взагалі не треба було нічого робити, але йому хотілося поділитися з усім світом тим, що в Україні є якісь мінерали, давайте разом їх добувати.

Весь План перемоги пішов, як і більшість планів, туди, де й мільярд дерев, смартфони бабусь, 4 тисячі доларів зарплата вчителя. Усе, що розповідав Володимир Олександрович Зеленський, на смітнику його різноманітних піар-ідей. Але із цього смітника партнерів зачепила історія про мінерали, кажуть, що хороша ідея, цікава, слухна думка. Тепер Україна заключила договір про видобування мінералів, будемо створювати фонд, до якого перераховуватимемо гроші. Теоретично колись ці гроші підуть з України, бо цей фонд і створюється для того, щоб ці гроші можна було вивести з українського бюджету до бюджету, в даному разі, Сполучених Штатів Америки.

Виникає питання: навіщо це все було робити, пропонувати, коли про це ніхто не просив? Зрозуміло, що коли вже запитали, то нам потрібні Сполучені Штати Америки, ми абсолютно не можемо обійтися без їхньої допомоги і підтримки. Але, можливо, просто іноді треба краще жувати, ніж говорити, або мовчати чи записувати відосики з героїчним обличчям, але менше тексту.

Хочу нагадати, той самий Володимир Олександрович Зеленський під час іншого піар-виступу на якусь там свою річницю обіцяв всі надходження від видобування корисних копалин з українських надр віддавати українським дітям наступних поколінь. Буде створений Фонд майбутніх поколінь і наступні покоління отримуватимуть з цього фонду гроші. Цього теж немає. Натомість ми приймаємо рішення про створення Українсько-Американського інвестиційного фонду відбудови. І, коли нам треба обговорити це суперважливе питання, в якому треба розібратися, у залі 10 народних депутатів. Я не помиляюся – 10, я по головах порахував. Можливо, хтось там упав і лежить на підлозі, а так 10 людей. Це якесь повне знущення, неподобство і неповага до країни, її майбутнього, в тому числі її надр.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Хто далі?

Федина. Будь ласка.

**ФЕДИНА С.Р.** Поправки 18, 20, 21, 22, 24. Замість п'яти поправок виступ до 3 хвилин, і наполягання на голосуванні поправок.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Будь ласка.

**ФЕДИНА С.Р.** Я весь час хочу надіятися, що є якийсь голос розуму у Верховній Раді, монобільшості, керівництва Верховної Ради України, бо в президії сидить, як мінімум, доктор юридичних наук, правда, він голосував за незаконні, неконституційні санкції, то, можливо, докторська там не зовсім правильно. Напевно, після цього мені відрядження так і не підпишуть. Але ми маємо загальну тенденцію того, про що йдеться.

Я ніколи не зможу зрозуміти... Сьогодні в нас було вже дві повітряні тривоги, були страшні прильоти в Сумах, Кривому Розі, Дніпропетровській області, де були страшні прильоти, а перед цим висіли «орлани». Є кілька засобів РЕБ, які обмежують роботу «орланів». Ви зараз робите все можливе, щоб не можна було купити ці засоби, робите все можливе, щоб не було коштів захистити цивільних. Ви зневажаєте військових, зневажаєте цивільних. Зрештою, потім ви тут будете пафосно розказувати як вам прикро за дітей, але нічого не робите, щоб їх захистити, тому що першим захистом абсолютно для всіх є забезпечення Збройних Сил України.

Тут пропонуються зміни до Бюджетного кодексу в контексті угоди про надра, і більшість наших поправок стосуються того, щоб кошти спрямовувалися на потреби Збройних Сил України. Ми з колегами пропонували різні формати: від 90 відсотків до 45 відсотків від тих надходжень, які отримуватиме безпосередньо Україна без відрахувань в загальний фонд, щоб кошти за ренту напряму були передані на потреби Збройних Сил України. Але вам не хочеться це розглядати. Ви цинічно і нагло пропхнули розгляд поправок у пустому залі, знали, що зал буде пустим, тому що не буде основного її наповнення – монобільшості і ОПЗЖ, з якою у вас коаліція, чому ви вже давно тішитесь. Ви цинічно зараз все робите для того, щоб не можна було прийняти жодної поправки, яка принесе хоча б одну додаткову копійку Збройним Силам України. Я розумію, що у вас, напевно, ніхто не воює, бо інакше вам боліло б це питання. Напевно, всім українцям треба усвідомити глибину вашого цинізму і зневаги до наших захисників.

Шановні виборці, особливо ті, хто голосував за моновладу, усвідомте, де вас ця моновлада має. Я вам скажу: глибше п'ятої точки, тому що ваша безпека нікому не потрібна, життя наших військовослужбовців моновладі не потрібне. І оцей пустий зал, в якому...

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Далі Гончаренко, правильно я розумію? А, голосування. Ставимо на голосування всі поправки? Лише поправку 24.

Шановні колеги, ставлю на голосування поправку 24 авторства Федини і колег, яку комітет відхилив. Автор наполягає на врахування цієї поправки. Прошу голосувати.

«За» – 6.

Рішення не прийнято.

Покажіть по фракціях і групах.

Далі Гончаренко, правильно? Замість 10 поправок (по 37-му) виступ 5 хвилин. Будь ласка, Олексію Олексійовичу.

**ГОНЧАРЕНКО О.О.** Шановні друзі, у всього є своя ціна. Шість років тому, майже шість років, день в день, на цій трибуні приймав присягу Президент України Володимир Зеленський. На цій трибуні він стояв і розповідав, як Україна буде японцями в технологіях, якимись швейцарцями в боротьбі з корупцією, правда, стали ми більше Північною Кореєю в правах людини, свободі слова, Зімбабве – в якості життя, Гондурасом – в якості державного управління. Але це все слова, можна казати, тому той подобається, комусь – інший. Багато слів, а я пропоную конкретику.

От ми кажемо, що у всього є своя ціна. І, ви знаєте, в мене є ось такі журнальчики із супермаркетів з цінами, які були шість років тому і сьогодні. Цікаво, тоді ковбаса коштувала 150 гривень, зараз – 300, 400, 700 гривень, картопля тоді коштувала 8 гривень (ви ще пам'ятаєте таке?), сьогодні – 30 гривень, тобто ціна збільшилася в 4 рази. Сир, який можна було за 150-200 гривень, сьогодні коштує 400, 450 гривень. Я взяв офіційні дані. Це ж просто божевілля. Крупа гречана на момент інавгурації Зеленського коштувала 16 гривень 50 копійок, сьогодні – 36 гривень (!) – в 2,5 разу, масло вершкове коштувало 40 гривень, сьогодні – мінімум, 108 гривень – майже в 3 рази. І так по кожній позиції продуктів харчування, які споживають люди. М'ясо, свинина, яку можна було купити за 120 гривень, сьогодні не купиш менше ніж за 220 гривень. Тобто здорожчання за кожною позицією – в 2, 3, 4 рази. Цін, які були, – картопля по 8 гривень і таке інше – більше не існує, вони залишилися тут, в якихось архівах, журналах, які я ось тримаю в руках.

А що з доходами громадян? Ціни піднялися в 2, 3, 4 рази, а доходи? Тоді виплата на дитину становила 860 гривень на місяць, сьогодні – також 860 гривень, зарплата вчителя не зросла, як обіцяв Зеленський, до 4 тисяч доларів, зарплата залізничника теж не зросла, зарплата військового впала. Єдина категорія – військові, у яких гривнева зарплата впала. У них була «тридцятка», але і це забрали.

Як таке може бути? Усе зросло в своїй ціні колосально, в рази. Навіть вартість картоплі збільшилася з 8 гривень до 30 гривень, і тільки «Квартал 95», як був, так і залишився 95-м, там все гаразд. Виявляється, ця передвиборча локшина на вуха від Зеленського виявилася найдорожчим продуктом на світі, дорожчим за чорну ікру і за будь-який світовий делікатес, бо за це сплатили

своїм добробутом мільйони українців. Залишилося тепер тільки дивитися ці журнали і плакати, дивитися на свою зарплату і плакати, згадувати, що ви зробили.

І, знаєте, тим, хто мені скаже, що не Зеленський відповідає за ціни, у нас є уряд, хочу сказати, що бачу, Зеленський у нас відповідає за все. Служба безпеки України блискуче проводить операції, але це тільки під його «чуткім руководством», як же без нього. Ніякі опори не зірвуться без нього і FPV-дрон не полетить без найвеличнішого, без нього нічого не відбувається. А от ціни самі зростають в 3, 4, 5 разів, і він тут ні до чого, він не має до цього жодного стосунку. Звичайно, не має. Ось так і нищиться держава, нищаться люди, нищиться життя в Україні. Людей обікрали, обібрали, і під гаслами, що це кінець епохи бідності, привели в епоху жебрацтва.

Дякуємо, Володимире Олександровичу Зеленський.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Хто далі? Федина. Будь ласка. Назвіть номери поправок.

**ФЕДИНА С.Р.** Поправки 38, 39, 40, 43, 44. Прошу 3 хвилини на виступ.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Будь ласка.

**ФЕДИНА С.Р.** Ми всі зараз тут, у цьому сесійному залі, в кабінетах міністерств, на Банковій не завдяки Зеленському чи моновладі, а наразі ще й живі завдяки Збройним Силам України. Я як волонтер, яка працює з 2014 року, скажу: якщо в 2014-2015 роках ми з нуля вдягали наших військовослужбовців: каски, броніки, берці, форма, потім машини, тепловізори, дальноміри, то станом на 2017, 2018, тим паче 2019 роки ми вже майже нічим не допомагали армії, тому що держава взяла на себе відповідальність і зобов'язання, запустила військову промисловість в тому об'ємі, який був потрібен для забезпечення Збройних Сил України. Знаєте, що найстрашніше? Коли після трьох років царювання Зеленського, у 2022 році волонтери мусили з нуля забезпечувати армію – каски, броніки, берці, форма, пізніше пішли дрони і все решта.

Повномасштабка вже завершила на четвертий рік, і держава мала б брати на себе зобов'язання і відповідальність, закривати більшість процесів, а волонтери мали б допомагати, натомість у нас складається ситуація, коли основна маса найпотрібнішого забезпечення і досі іде від волонтерів, а держава ще ставить палки в колеса волонтерам. Зараз є можливість напряду дати гроші бригадам. Ну, ненавидите ви волонтерів, бо вони кажуть правду, ненавидите ви опозицію, бо ми кажемо правду, о'кей, є бригади, які ви маєте шанувати, яким маєте вклонятися за те, що нас обороняють, віддають свої життя, щоб якісь особи не сиділи у владних кріслах. Але ж ні, ви не збираєтеся палець об палець вдаряти, щоб їх забезпечити.

Сьогодні зміни до Бюджетного кодексу – це не «хотелкі» опозиції, а спроба знайти додаткові кошти для армії. Але ж ні, у вас є «інвестняні», дороги, спецпенсії прокурорам і гопкомпаніям, у вас є на що витрачати гроші. Вам треба «портновщину» розвивати, на що теж потрібні гроші. Ви «віджимаєте» кошти на тарифах на електроенергію, щоб купляти московські реактори, а потім ці гроші собі на вибори, напевно, освоїти. А на Збройні Сили у вас немає грошей. Ви жоден законопроект, спрямований на забезпечення Збройних Сил України, не ставите на голосування. Вам смішно? А я думаю, людям, які дивляться на пустий зал і скидають останню копійку на потреби ЗСУ, зовсім не смішно. Вам мало б бути соромно.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Гончаренко Олексій. Будь ласка.

**ГОНЧАРЕНКО О.О.** Шановні друзі, є ще одна тема, про яку у Верховній Раді намагаються не говорити, не підіймати, взагалі робити вигляд, що цієї теми немає – «бусифікація». Але вона, на жаль, є, і абсолютною ганьбою є те, що відбувається на вулицях наших міст, коли мобілізацію перетворили на «бусифікацію», коли у військових забрали будь-яку мотивацію, знизили виплати, знущаються з людей, коли виводять поза штат і платять 700-800 гривень на місяць, військовий не може нормально пройти військово-лікарську комісію, оформити виплати, документи, а найголовніше у військових немає термінів служби, не запустили програму іпотеки, нічого не зробили для військових. Повторюся, військові не знають, коли їм повертатися додому. То, коли наплювали на мотивацію, вирішили взяти насиллям – «бусифікацією».

Сьогодні на вулицях наших міст ці бусики збивають велосипедистів, і всі це знають, бачать відео. Військовослужбовці ТЦК, правда, не всі, але, на жаль, багато хто порушує права людей, б'є людей так, що вони гинуть прямо в ТЦК. Водночас керівники ТЦК беруть «бабло» з усього, до чого дотягнуться руки. Бачили обшуки, дивани, на яких вони сидять, забиті «баблом», бо вже немає куди зашити це «бабло». Очевидно, що це величезна корупційна піраміда, і ці дивани – це тільки її основа, далі вона заходить на Печерські пагорби, в найвище керівництво держави. І це все всіх влаштовує. Мене це не влаштовує, це абсолютна ганьба!

Я вимагаю розпуску ТЦК. До речі, це не лише моя пропозиція. Була створена ТСК з питань порушення законодавства у Збройних Силах України, до складу якої входили представники всіх фракцій і груп, що розглядала, в тому числі й те, що відбувається в ТЦК, яка внесла пропозицію розпустити ТЦК, які повністю зганьбили себе, дискредитували, замінивши їх цивільними центрами рекрутингу з акцентом на мотивацію, рекламу, залучення. Що зроблено? Нічого.

Я звертався до Кабінету Міністрів і зараз звертаюся з парламентської трибуни. До мене звертаються військові, один із них каже, що не може, приїхавши додому у відпустку, вдягнути піксель, тому що раніше, коли йшов по вулиці, до нього підходили, дякували жінки, діти, тиснули руку, а сьогодні люди

шархаються, біжать, дивляться з ненавистю, бо бояться, думають, що, можливо, він з ТЦК. Так не має бути. Військові, які воюють за державу, мають гідність і повагу до себе, яку повинні відчувати. І це означає, що вони точно мають бути легко відмінні від працівників ТЦК. Якщо вже влада не хоче їх розпускати, а хоче й далі тримати цю систему, треба змінювати форму ТЦК, робити для їх працівників окрему форму. Нічого тут такого немає, різні роди військ Збройних Сил України мають відмінності у формі. В усіх країнах світу у військової поліції інша форма, обов'язкові знаки, і ніхто від цього не страждає, це ні для кого не є образливим, але це захистить ту форму, в якій сьогодні сотні тисяч рятують, коли водночас деякі, на жаль, тисячі гвалтують і роблять абсолютно негідні справи, порушуючи права людини і знищуючи довіру, яка є, між суспільством, армією і людьми в пікселі. Так не має бути.

Армія – це наші герої, армія – це наші захисники. «Бусифікацію» треба зупинити негайно! ТЦК треба розпускати і робити нормальну систему. Військовим треба повертати мотивацію, виплати, повагу, і тоді люди йтимуть, не буде потреби в цій ганебній «бусифікації». Так, тоді припиниться корупційний потік грошей на гору. Але вже скільки можна? Може, досить, вже нажралися?! Треба це робити негайно, поки ми не втратили державу.

Дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Федина. Будь ласка. Замість 12 поправок виступ – 7 хвилин.

**ФЕДИНА С.Р.** Поправки 62, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 74, 76.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Будь ласка, 7 хвилин.

**ФЕДИНА С.Р.** Насамперед я хотіла б від імені Верховної Ради України, можливо, лише моя фракція «Європейська солідарність» хоче доєднатися, вибачитися перед військовослужбовцями. Тому що те, що сьогодні відбувається у Верховній Раді, коли вони тримають фронт і роблять все можливе, щоб забезпечити безпеку і виживання для українського народу, Верховна Рада не має ні часу, ні бажання працювати задля посилення фронту.

Я не знаю, як це все взагалі можна складати до купи, але в державі, яка воює, питання забезпечення фронту, підтримка військовослужбовців, розв'язання проблем військовослужбовців та їхніх родин мали б бути топпріоритетом. А що ми маємо? У нас є чіткі терміни служби? У нас немає чітких термінів служби. Ті, кого мобілізували на початку повномасштабного вторгнення, не мають надії повернутися додому. Чому це так? Тому що провалена мобілізація.

Що у нас було зроблено з мобілізацією? Володимир Олександрович, який за це не є відповідальний, зробив все можливе, щоб перекласти відповідальність на Кабінет Міністрів, Міністерство оборони, парламент, а, по суті, під його,

так би мовити, «чутким руководством» були провалені всі процеси і вилучені із закону про мобілізацію ті речі, які мали б стимулювати людей іти воювати.

Чи достатнє у нас забезпечення військовослужбовців? Чи достатньо у нас навчають новомобілізованих військовослужбовців? Ні, цього теж немає. На жаль, ми маємо відгуки «советчини» і далеко недостатнє забезпечення.

Нещодавно один ваш «слуга» Крейденко, його тут немає, то репліки не візьме, в ефірі на одному із телеканалів заявив, що я маніпулюю і перекручую факти, коли кажу, що у військових не вистачає дронів. Та командир 3-ї окремої штурмової бригади заявив, що за останні три місяці він не отримав від держави жодного дрона на потреби своїх бійців для роботи. Минулого тижня я забезпечувала одну із бригад їжею, бо те, що їм видали офіційно, не можна використовувати в тих умов, в яких вони перебувають, коли по кілька тижнів їх не можуть евакуювати з відкритої позиції. І це теж проблема держави.

Знаєте, мене найбільше бентежить питання дронів і засобів РЕБ, на які сьогодні ми могли б знайти гроші шляхом врахування поправок до законопроекту про внесення змін до Бюджетного кодексу. Але «слугам», Банковій, спікеру, Кабміну це категорично не потрібно.

Давайте я згадаю про комплекс радіоелектронної боротьби «Ай-Петрі СВ», який мають кілька підрозділів, якими я опікуюся. Він закриває 20 кілометрів фронту, зупиняє роботу «орланів», «суперкамів», «ланцетів» і дезорієнтовує КАБи. Це прикрило б наших військових, правда? Миттєво прикрило б. Дало б можливість передихнути, перегрупуватися? Так.

Що робив би розумний керівник, що робила б адекватна держава? Закупила б максимальну кількість таких комплексів або будь-яких інших аналогів, розподілила б по цивільних містах, там, де найбільше летить «ланцетів» чи «орланів», і вони прикрили б усі позиції наших військових. Звичайно, вони не гарантують стовідсоткове виживання людей, але дають можливість не втрачати їх масово. Натомість держава дає військовим дулю. Нічого не закупляє, бо, бачите, зокрема, щодо комплексів «Ай-Петрі СВ» десь там Петро Олексійович посмів вкласти 150 мільйонів гривень у їхню розробку. Компанія, яка їх випускає, не має стосунку до Порошенка. Але ні, давайте, все зруйнуємо, думають «слуги», аби, не дай Боже, Порошенко не отримав якогось дивіденду. Та, холера, Зеленський міг би піаритися вздовж і впоперек, розказуючи, що це він зробив, він забезпечив армію, тільки, щоб наші хлопці і дівчата на передовій були живі.

А ви знаєте, чому законопроект про передачу військового ПДФО напряму бригадам, не вноситься в сесійний зал? Не тому, що це поганий законопроект, за нього просять Генштаб, військові, навіть Держспецзв'язок, з яким я особисто теж сварилася щодо неефективних закупівель, а тому, що Банкова блокує його внесення, бо, бачите, Порошенко подав цю ідею. Люди, у вас вавка в голові? Я вибачаюся, але це реально вавка, діагноз, у Львові за вами Кульпарків плаче. Яка різниця, хто висловив ідею? «Слуги», у вас є практика, скопіастіть

законопроект, поміняйте одну кому і подайте, прийміть його, щоб наші військові отримали все необхідне.

Ми зараз збираємо кошти на автомобіль для військовослужбовців з батальйону БПЛА. Вже третій тиждень не можемо закрити збір, дуже складно це зробити. Так, я і мої колеги докладаємо кошти, але у нас десятки підопічних підрозділів. Це мала б забезпечувати держава, але знаєте що робить влада і Зеленський? Блокують всю можливу допомогу Петра Порошенка армії. Скажіть мені, скільки Володимир Зеленський з власної кишені виклав грошей на потреби армії? Він же небідна людина. У Кривий Ріг, в своє рідне місто, він спромігся привезти плюшевого ведмедика замість засобу РЕБ, щоб не вмирали діти. Ти можеш не любити Порошенка, але зупиняти допомогу армії – це навіть не дно, це просто потурання вбивству українських цивільних і військових.

Тому я ще раз хочу привернути увагу всіх тих, хто нас дивиться в абсолютно недоступний, нічний, час, бо так вирішила влада, що нас у залі – один, два, три, чотири, п'ять, шість, сім, вісім, дев'ять депутатів і спікер. Найбільше депутатів із фракції «Європейська солідарність», бо ми є авторами поправок. Зал пустий, тому поправки, які мали б дати додатковий ресурс для армії, стовідсотково не проходять, тому що немає кому голосувати. Спікер це знав, Банкова це знала, і розгляд законопроекту поставили саме на такий час, щоб його не можна було скоригувати з вигодою для Збройних Сил України.

Дякуємо. Дуже дякуємо. Але хтось за це колись сяде.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Гончаренко Олексій Олексійович. Замість решти своїх поправок виступ – 5 хвилин.

Будь ласка, Олексію Олексійовичу.

**ГОНЧАРЕНКО О.О.** Шановні друзі! Знаєте, я вирішив зробити математичну вправу, бо, мабуть, тут вже забули, скільки взагалі, що коштує і як сьогодні живуть українці.

Шість років тому, коли Зеленський став Президентом, найдорожча ковбаса, яку можна було знайти, виходячи із цін у журналі із супермаркетів, коштувала 250 гривень. Такий самий журнал я взяв у супермаркеті за минулий місяць, в якому побачив, що найкраща ковбаса, «Брауншвейгська», коштує 750 гривень. Нормальна ціна.

Давайте зробимо маленький математичний розрахунок, порахуємо, як це співвідноситься з доходами. Ще раз, мінімум, в 3 рази зросла ціна за шість років президентства Зеленського. Він обіцяв багато чого, і хоч про це не говорив, але зробив саме це. Виплата на дитину не збільшилася ні на копійку: як було 860 гривень на місяць, так і залишилося. Це означає, що сьогодні держава Україна на дитину віком до трьох років дає на місяць 1 кілограм ковбаси. Ні ліків, ні памперсів, ні одягу, ні брязкалец, нічого більше. Один кілограм ковбаси! Привіт!

Пенсія – 2 тисячі 300 гривень, 2 тисячі 361 гривня. Це на 3 кілограми ковбаси. А пенсіонеру ще комунальні треба сплатити, ліки купити, які цим людям дуже потрібні, бо вже вік такий. Місячна пенсія – 3 кілограми ковбаси.

Щойно в мій ефір включався залізничник, бо поки Верховна Рада робила перерви, я, не витрачаючи часу, спілкувався через *TikTok* з людьми, який сказав, що він отримує зарплату у розмірі 7 тисяч гривень. Каже, працюю, «вкакую» під обстрілами, без обстрілів, а зарплата завжди 7 тисяч гривень. З чим це взагалі можна порівняти? Вчитель сьогодні отримує 7, 8 тисяч гривень. То це вчителі, а є ще вихователі, бібліотекарі, інші освітяни, в яких зарплата ще менша. Замість обіцяних Зеленським 4 тисяч доларів на місяць, абсолютно інші цифри, інші результати. От що це таке? Як це можна пояснити людям? Де всі ці гроші? Куди вони пішли? На безкінечний телемарафон, щоб холодильник програв телевізору, де розповідають, вішають на вуха цю безкінечну локшину? То нею вже всі обвішані з ніг до голови. Що далі? На якісь різноманітні забаганки, типу «Вовина тисяча», кешбек, ще щось? На все це гроші є, а на допомогу дитині немає, на залізничника немає, на вчителя немає, на військового немає, а тим більше, військові – єдині, чия зарплата зменшилася під час повномасштабного вторгнення. Офіційна гривнева зарплата військових зменшилася, тому що в них забрали «тридцятку», яка була в перший рік війни. До речі, в цьому залі Верховна Рада два роки тому проголосувала за її повернення, але два роки закон ніхто не підписує.

Ось що, друзі, відбувається, і це є вирок. Колись Зеленський казав: «Стадіон – так стадіон». На стадіоні він казав: «Я – ваш вирок». Оці журнали з цінами на ковбасу по 750 гривень за кілограм і картоплю по 30 гривень за кілограм замість 8 гривень – це є вирок Зеленському, кращий за будь-що інше.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Артуре Володимировичу, з процедури? Будь ласка.

**ГЕРАСИМОВ А.В.** Шановний Руслане Олексійовичу, через тривоги і неповідомлення між тривогами про продовження пленарного засідання народний депутат Южаніна не змогла сьогодні озвучити в залі своїх кілька поправок.

Тому я звертаюся до вас з проханням завтра, на початку пленарного засідання, дати їй можливість виступити щодо них.

Щиро вам дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую, Артуре Володимировичу. Я хочу нагадати рішення Погоджувальної ради, яке ми усі погодили, що сьогодні слухаємо поправки, які були відхилені (*Шум у залі*).

Артуре Володимировичу, я не завершив. Можна, я завершу, тоді ви будете з процедури. Корекція, це те, що відрізняє відносини в цьому парламенті. Ще раз кажу, в нас було прийнято рішення, що сьогодні розглядаємо поправки, які були

відхилені, на предмет їх врахування. Тому запитую в усіх присутніх у залі: хтось ще наполягає на врахуванні своїх поправок? Ніхто (*Шум у залі*). Я зараз вам дам слово.

Народна депутатка Южаніна наполягає? Не наполягає. Дякую.

Тоді завтра ми перейдемо до розгляду поправок, які... (*Шум у залі*). Зараз дам вам слово. Я просто пояснюю, що завтра ми перейдемо до розгляду поправок, які були враховані комітетом, але, можливо, є наполягання на їх підтвердженні, і потім голосування за прийняття законопроекту в цілому.

Артуре Володимировичу, ще раз з процедури. Що у вас?

**ГЕРАСИМОВ А.В.** Шановний Руслане Олексійовичу, пропоную вам сьогодні засинати під читання Регламенту Верховної Ради України. Погоджувальна рада не має права приймати рішення про те, як розглядатиметься законопроект, коли розглядати поправки для врахування, а коли – на підтвердження. Вона може прийняти рішення про те, щоб перейти до обговорення законопроекту. І таке рішення вона дійсно прийняла.

Окрім цього, вивчіть ще одну дуже цікаву статтю Регламенту чи подзвоніть помічникам, яка каже: якщо розгляд законопроекту продовжується і поправка не розглядалася, народний депутат, який є автором поправки, може її озвучити.

Тому, шановний Руслане Олексійовичу, між нами, відверто кажучи, ви знаєте, що я правий і що завтра пані Ніна Южаніна може озвучити свої п'ять-шість поправок, бо вони не розглядалися в залі, тим паче, що завтра продовжуватиметься розгляд цього законопроекту.

Щиро вам дякую.

**ГОЛОВУЮЧИЙ.** Дякую, Артуре Володимировичу. Я теж рекомендую вам сьогодні засинати під вивчення Регламенту, тому що пунктом 7, здається, статті 73, яка регламентує положення і повноваження Погоджувальної ради депутатських фракцій і груп, чітко визначається, що вона вирішує й інші питання, які стосуються діяльності Верховної Ради, в тому числі і розгляду законопроектів. Якщо у вас інша позиція, я готовий продовжити з вами цю дискусію.

На цьому, шановні колеги народні депутати, розгляд питань порядку денного на сьогодні завершено. Дякую усім за результативну роботу. Зараз я оголошую перерву у нашому пленарному засіданні. Про час і місце його продовження вам буде повідомлено завчасно. Нагадую на необхідності непоширення інформації щодо його початку.

Працюємо далі на благо України! Слава Україні!